

Výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku

Adéla Pělučová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adéla Pělučová**
Osobní číslo: **H17875**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o problematice přípravy dítěte na vstup do základní školy.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na volbu základní školy rodiči dětí předškolního věku.

Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku pro rodiče.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.

Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.

Majerčíková, J. (2012). *Rodina s předškolákem: výskum rodin s detmi předškolního věku*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.

Nolan, A., Macfarlane, K., & Cartmel, J. (2013). *Research in early childhood*. Los Angeles: SAGE.

Simonová, J. (2015). Postoje rodičů k volbě základní školy. *Studia paedagogica*, 20(3), 70-88.

Straková, J., & Simonová, J. (2015). Výběr základní školy v ČR a faktory, které jej ovlivňují. *Sociologický časopis*, 51(4), 587-606.

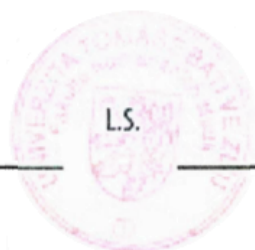
Šulová, L. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Praha: Wolters Kluwer.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Barbora Petřů Puhrová, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 4. října 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2020

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tématem této bakalářské práce je výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku. Práce je teoreticko-empirického charakteru. Teoretická část je zaměřena na pojmy, týkající se problematiky přípravy dítěte předškolního věku na vstup do základní školy, vymezení teoretických východisek spojených s volbou základní školy, na význam předškolního vzdělávání a v neposlední řadě na rodinu s dítětem předškolního věku. Hlavními aktéry této práce jsou rodiče dětí předškolního věku, jelikož jejich zkušenosti a názory spojené s výběrem základní školy jsou pro tuto práci stěžejní. Ve výzkumné části rodiče sdělovali své zkušenosti a názory na průběh výběru základní školy pro své dítě, a to prostřednictvím dotazníkového šetření. Zjištěná data byla sumarizována, vyhodnocena a v praktické části také interpretována. Výsledky výzkumu zaznamenávají skutečnost, že většina rodičů považuje volbu základní školy za důležitou a své dítě na vstup do základní školy připravuje.

Klíčová slova: volba školy, rodiče dětí předškolního věku, školní zralost, školní připravenost

ABSTRACT

The topic of this bachelor's thesis is the choice of primary school by parents of preschool children. The work is of a theoretical-empirical. The theoretical part is focused on concepts related to the preparation of preschool children to enter primary school, defining the theoretical basis associated with the choice of primary school, the importance of preschool education and, last but not least, the family with preschool children. The main actors of this work are parents of preschool children, as their experience and opinions associated with the choice of primary school are crucial for this work. In the research part, parents shared their experiences and opinions on the course of choosing a primary school for their child, through a questionnaire survey. The obtained data were summarized, evaluated and also interpreted in the practical part. The results of the research record the fact that most parents consider the choice of primary school to be important and prepare their child to enter primary school.

Keywords: choice of school, parents of preschool children, school maturity, school readiness

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce PhDr. Barboře Petřů Puhrové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky, za vstřícnost, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Také bych chtěla poděkovat rodičům dětí předškolního věku, kteří byli ochotni vyplnit dotazníky pro účel tohoto výzkumného šetření. Děkuji své rodině, zejména svým rodičům, kteří učí na základní škole, jelikož právě jejich zkušenosti a postřehy z praxe jsem mohla do své práce zapracovat. Na závěr děkuji svému manželovi, který mi byl při psaní této práce velkou oporou.

„Děti se mají vychovávat tak, aby se později nevělely smutně životem a aby nenechaly všechny poklady a krásy světa shnít jen proto, že by k nim nenalezly klíč.“

Antoine de Saint-Exupéry

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 25. 4. 2020

Adéla Pělučová

OBSAH

ÚVOD.....	9
I.TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OBECNÉ POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
1.1 VÝZNAM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.2 SPOLUPRÁCE ZÁKLADNÍ A MATEŘSKÉ ŠKOLY V KONTEXTU PŘÍPRAVY DÍTĚTE NA ZAHÁJENÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY.....	13
2 ZAHÁJENÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY.....	14
2.1 ŠKOLNÍ ZRALOST.....	15
2.2 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST	16
2.3 ŠKOLNÍ NEZRALOST A NEPŘIPRAVENOST.....	17
2.4 ZÁPIS DO 1.TŘÍDY.....	18
2.5 ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	19
3 RODINA S DÍTĚTEM PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	22
3.1 SPECIFIKA SOUČASNÉ RODINY.....	22
3.2 VZTAHY ŠKOLY A RODINY.....	23
3.3 PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA ZÁKLADNÍ ŠKOLU ZE STRANY RODIČŮ.....	24
3.4 MOŽNOSTI VÝBĚRU ZÁKLADNÍ ŠKOLY	25
3.4.1 Kritéria výběru základní školy rodiči.....	27
4 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	29
II.PRAKTICKÁ ČÁST	30
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	31
5.1 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	31
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A VÝZKUMNÁ TVRZENÍ.....	31
5.3 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	31
5.4 VÝZKUMNÁ METODA A VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	34
5.5 SBĚR A METODY ANALÝZY DAT.....	35
6 INTERPERTACE DAT	36
6.1 VYHODNOCENÍ POLOŽEK DOTAZNÍKU	36
6.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	49
7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ	56
7.1 DOPORUČENÍ DO PRAXE	57
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
SEZNAM GRAFŮ	64
SEZNAM TABULEK.....	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	66
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK.....	67

ÚVOD

Výběr základní školy a důležitost tohoto výběru je velmi diskutovaným tématem. Zejména z toho důvodu, že volba vhodné základní školy, může ovlivnit další studijní kariéru dítěte. Je zřejmé, že se počet rodičů, kteří volbu základní školy považují za důležitou stále zvyšuje. V České republice je výsadou rodiče vybrat školu pro své dítě. Tato možnost byla uzákoněna poměrně brzy po zavedení demokracie a byla tak vnímána jako realizace nepominutelného práva rodičů, vybrat si pro svého potomka takové vzdělání, které je dle Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod v souladu s jejich vlastním filozofickým a náboženským přesvědčením (Evropský soud pro lidská práva, 2002). Rozhodnutí rodičů je ovlivněno různými faktory a školy vybírají dle určitých kritérií. Cílem celé bakalářské práce je tedy zjistit zkušenosti, názory a postup rodičů při výběru základní školy.

V teoretické části bakalářské práce se především snažím získat stabilní teoretický základ pro výzkumné šetření. Cílem teoretické části bakalářské je zejména vymezení hlavních pojmů týkajících se problematiky přípravy dítěte na vstup do základní školy a vymezení teoretických východisek spojených s volbou základní školy.

Hlavními výzkumnými cíli této práce je zjistit kritéria, která rodiče při výběru základní školy upřednostňují. Určit faktory, které mají na rodiče rozhodující vliv při výběru základní školy a jakým způsobem se na výběru základní školy spolupodílí mateřské školy. V samém závěru práce jsou zodpovězeny výzkumné otázky a potvrzena či vyvrácena výzkumná tvrzení.

Vstup předškolního dítěte do základní školy, je velmi významným obdobím v jeho životě. Je vystaveno naprosto novým okolnostem, lidem, získává nové sociální role a začíná plnit povinnosti. Tento životní mezník je důležitý nejen pro dítě, ale i pro rodiče. Jelikož právě na nich je vybrat pro své dítě vhodnou školu, připravit ho ve spolupráci s mateřskou školou k zápisu do 1. třídy a později i na samotný vstup do školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÉ POJETÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Hlavním úkolem předškolního vzdělávání je zejména podporování výchovného působení rodiny a jeho následné doplňování o specifické podněty, které jej rozvíjí a obohacují. Je obdobím vzdělávání, kdy dítě získává především sociální zkušenosti a základní znalosti o životě kolem sebe. Předškolní vzdělávání bychom tedy měli považovat za důležitý stupeň vzdělávání, jenž v sobě zahrnuje aspekty vzdělávací i výchovné. Je tak nepostradatelnou součástí přípravy dětí na jejich budoucí život (NUV, 2011).

Předškolní vzdělávání vychází z požadavků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a uskutečňuje se v předškolních institucích, kde výchovně vzdělávací proces navazuje na výchovu uskutečňovanou v rodině a společně s ní je dětem zajištěna všestranná péče (Průcha, Walterová & Mareš, 2013).

Z ukotvení v legislativě vyplívají cíle předškolního vzdělávání, které vymezuje zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a „*Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*“. Dle požadavků kladeným programem by měli pedagogové pomoci dětem k plynulému přechodu do povinného vzdělávání. Cíle předškolního vzdělávání jsou vymezeny již v zmíněném zákoně, konkrétněji však v aktuálním znění § 33: „*předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*“ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání na zákon navazuje a pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi, kde stanovuje cíle v podobě „záměrů“ a cíle v podobě „výstupů“. Poté v úrovních „obecné a oblastní“.

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjení dítěte zejména „*po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají.*“ (RVP PV, 2018)

Koťátková (2014) poukazuje na širší smysl předškolního vzdělávání:

- **pro dítě**—cílem je nalézt a rozvinout dispozice dítěte v nejrůznějších oblastech jeho osobnosti;
- **pro rodinu**—cílem je pomoci se vzděláváním a rozvojem sociálních dovedností a pomoci rodičům při nástupu do zaměstnání;
- **pro společnost**—cílem je vybavení každého jedince užitečným vzděláním a celkovou způsobilostí k životu a soužití mezi lidmi.

Mnoho autorů se shoduje na tom, že dítě by mělo toto vývojové období prožít radostně a přirozeně, zároveň se však připravit na svou budoucí roli školáka. O významu předškolního vzdělávání na další vzdělávací dráhu dítěte se zaměřuji v následující kapitole.

1.1 Význam předškolního vzdělávání

Jak již vyplynulo z předchozí kapitoly, předškolní péče i vzdělávání jsou zcela zásadním pilířem pro rozvoj osobnosti dítěte a vytváření jeho sociálních vazeb. Předškolní roky života beze sporu patří k těm, které se spolupodílí na utváření vztahu dítěte ke vzdělávání. Učení a vzdělávání tak nezačíná až s docházkou do základní školy, nýbrž již ve škole mateřské (Felcmanová, 2015).

Autorka Opravilová (2003) definuje důležitost předškolního vzdělávání takto: „*Předškolní vzdělávání na konci 20. století se stává jednou z priorit vzdělávací a sociální politiky a je důležitým prvopočátkem v procesu celoživotního vzdělávání, tzn. nezbytným předpokladem pro život učící se společnosti.*“

V této souvislosti bychom mohli považovat za důležité pedagogické výzkumy, které prokázaly pozitivní vliv předškolní výchovy na další rozvoj dětí. Jak z těchto výzkumů vyplynulo, předškolní péče může naprosto zásadním způsobem ovlivnit šance dítěte na získání kvalitního vzdělání. Děti, které navštěvovaly alespoň jeden rok zařízení předškolního vzdělávání, měly v 15 ti letech lepší výsledky než děti, které do mateřských škol nechodily. V tomto výzkumu bylo zohledněno i socioekonomické zázemí dětí. Přičemž se ukázalo, že vztah mezi docházkou do předškolních zařízení a školními výsledky byl silnější zejména pro ty školské systémy, které se vyznačují vyššími veřejnými výdaji na předškolní vzdělávání, průměrně nižší počet žáků na učitele a ve kterých docházka do mateřských škol trvá déle (OECD, 2013).

Dle Felcmanové (2015) není tento vztah univerzální, jelikož je zásadním způsobem ovlivňován kvalitou předškolních programů. Velmi důležité je podnětné prostředí a vysoká kvalita pedagogické péče, a to obzvláště pro děti ze znevýhodněných prostředí.

1.2 Spolupráce základní a mateřské školy v kontextu přípravy dítěte na zahájení školní docházky

Spolupráce mezi těmito institucemi by měla být klíčová, jelikož může ovlivnit adaptaci dítěte na vstup do 1. třídy. RVP PV (2018) staví spolupráci těchto dvou institucí na základě podmínek a prostředí, respektuje potřeby nejen rodičovské veřejnosti, ale i potřeby dětí. Učitelé mateřských škol věnují spolupráci se ZŠ značnou pozornost, zejména proto, aby byly děti dostatečně připravené pro vstup do ZŠ. V rámci spolupráce hovoříme o návštěvách ZŠ, hospitace v 1. třídách či jiné neformální aktivity, které mohou být pro děti zajímavé a informativní (Tomášová, 2012).

Ve školských dokumentech pro mateřské školy se tradičně v teorii i praxi dbalo na spolupráci mezi oběma subjekty. Mertin (2010) upozorňuje, že *„obě instituce musí koordinovat své požadavky tak, aby mezi nimi existovala jasná návaznost, aby se některé dovednosti získané v mateřské škole přechodem do základní školy neztrácely a aby naopak mateřská škola připravovala na faktické požadavky základní školy.“*

Za důležitou formu spolupráce mezi ZŠ a MŠ by se dala považovat komunikace. Hlavní výhodou může být získávání informací či sloučení názorů učitelů z obou institucí na různou problematiku. Je-li to možné může mezi školami vzniknout dohoda, že děti z jedné třídy po zápisu nebudou rozdělovány. S prostředím, atmosférou i klimatem nové instituce se mohou děti seznámit pomocí společných akcí různého druhu (Syslová, 2016).

V následující kapitole se již budu věnovat problematice vstupu dítěte do základní školy a aspekty, které s ním souvisí.

2 ZAHÁJENÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

V rámci přechodu dítěte z předškolního do primárního vzdělávání jsou od rodičů vyžadována dvě zásadní rozhodnutí. Rozhodnutí o případném odkladu školní docházky a následný výběr základní školy. Obě tato rozhodnutí mají zásadní vliv nejen na vzdělávací dráhu dítěte, ale i sociální prostředí, ve kterém se bude formovat jeho osobnost (Greger, Simonová & Straková, 2015).

Jak vyplývá z rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, navazuje základní vzdělávání na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Je jedinou etapou vzdělávání, kterou povinně absolvuje celá populace žáků, a to ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních (RVP ZV, 2017).

O tom, jak významnou událostí je vstup dítěte do základní školy není pochyb. Důležitost této životní situace zcela vystihuje označení „zlomová událost“. Podle Říčana (2004) *„nástup do školy znamená radikální životní změnu. Školní docházka a svět školy udává ráz dalších let více než cokoliv jiného.“* Škola otevírá dítěti naprosto nové obzory, o kterých doposud nemělo ani tušení, urychluje se jeho rozumový vývoj a učí se myslet zcela novým způsobem. Do života dítěte, jehož hlavní náplní byla dosud jen hra, vstupuje školní práce a s ní i povinnosti. V tomto případě to znamená mnohem vyšší nárok na kázeň dítěte, jeho schopnost odložit uspokojení okamžitých potřeb, na úsilí a výkon i ve chvílích, kdy by raději dělalo něco jiného. V tomto smyslu také platí, že vstup do základní školy patří k nejnáročnějším životním změnám, s nimiž člověk přichází do styku a musí se s nimi vyrovnat. Skutečnost, že málokdo zapomene, co se v souvislosti se vstupem do školy odehrávalo, jak probíhalo, významnost této životní události jen podpoří (Říčan, 2004).

Z dosavadních studií vyplynul významný vliv školy na děti z nepodněného prostředí, nefunkčních či problémových rodin. Poukazují na fakt, že škola svou možností každodenního působení sehrává velmi pozitivní roli. Nemůže sice zcela suplovat rodinu, ale může ji vhodně doplnit tím, že poskytne:

- Stabilitu pravidel, povinností, vztahů;
- Soudružnost;
- Stimulující a podporující prostředí, oporu;
- Vzory hodné následování;
- Sociální kontakty;
- Stimulaci pro osobní rozvoj (Franclová, 2013).

Škola by měla u dítěte navodit a posílit pocit úspěšnosti. Je mezníkem ve vývoji základních, výchozích zážitků autonomie, identity, způsobilosti sebeovládání, zodpovědnosti a autoregulace.

Šolcová (2009) uvádí tyto činitele, kterými učitel napomáhá formovat osobnost dítěte:

- Je mu oporou tak, že motivuje a posiluje jeho tendence k samostatnosti.
- Dává dítěti přesvědčivým způsobem znát, že „má“ na dobré výsledky, že věří v jeho potenciál.
- Vytváří situace, kdy si dítě uvědomuje, že je ve třídě užitečné a má zde své postavení, že se může na utváření pospolitosti třídy a dobrých vztahů spolupodílet, že zde má otevřený prostor uplatnění.

Zahájení školní docházky, můžeme chápat jako vyvrcholení a zároveň završení předškolního období dítěte. Tento významný zlom přináší do života dětí i jejich rodin podstatné změny. Vstup dítěte do základní školy lze chápat i jako důležitý sociální mezník, jelikož dítě získává vyšší sociální roli, roli žáka (Kropáčková, 2016). V následujících kapitolách se zaměřuji na pojmy nezbytné k posouzení, zda je dítě pro vstup do základní školy dostatečně zralé a připravené.

2.1 Školní zralost

Příprava dítěte před nástupem do povinného vzdělávání probíhá po celou dobu předškolního věku a spočívá v dlouhodobém a souhrnném rozvoji po stránce fyzické, psychické a sociální. Učitelé mateřské školy se zpravidla soustředí na pedagogickou činnost v posledním roce docházky do mateřské školy před nástupem do povinného vzdělávání.

Za jednu z nejčastějších využívaných definic lze považovat následující: „*Školní zralost v pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy.*“ (Průcha, Walterová & Mareš, 2013, s. 304)

Pojem školní zralost zdůrazňuje aspekt biologický, endogenní, založený na procesu zrání organismu a jedinečných, neopakovatelných vrozených dispozic jedince. Na danou problematiku pohlíží mnoho autorů různě. Dle Matějčka (2005) je „*školní zralost jako schopnost (připravenost, pohotovost) dítěte dostát nárokům školního vzdělávacího procesu, a to nárokům kladeným na jeho organismus (především na jeho nervový systém), nárokům intelektovým, citovým i společenským.*“

Pojem školní zralost vymezuje komplexněji například Langmeier (2011), který ji považuje za stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který:

- *„je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství;*
- *je vyznačen přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstí dítěte;*
- *je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařazení.“*

Pro využití v praxi a k posouzení dosažené úrovně dítěte ve výchovném procesu mateřské školy, nabízí Bednářová a Šmardová (2010) záznamové archy a školní zralost vysvětlují jako: *„dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), kdy je dítě schopno se bez větších obtíží účastnit výchovně vzdělávacího procesu, nejlépe s radostí a dychtivostí.“*

Pohledem autorek Bednářové a Šmardové (2010), bychom daný výčet mohli uzavřít. Definic a teorií je skutečně mnoho, avšak u většiny autorů z pedagogického i psychologického hlediska jsou pod pojmem „školní zralost“ zahrnuty tři základní složky:

- **Fyzická zralost**-posuzuje pediatr při lékařských prohlídkách;
- **Psychická zralost**-determinuje zrání organismu;
- **Emocionální a sociální zralost**-projevuje se v sociálním prostředí prostřednictvím chování a jednání (Tomášová, 2012).

Školní zralost u dětí posuzuje pediatr po dovršení pěti let, učitelé mateřské školy před nástupem dítěte do základní školy, a v poslední řadě učitelé základní školy při zápisu do 1. třídy. Lze si povšimnout, že je školní zralost definována mnoha autory podobně. Shodují se na tom, že jde o stav organismu dítěte, který musí být na takové úrovni, aby umožňoval adaptaci na prostředí školy a přijetí role žáka. Jedná se tedy o souhrn schopností a dovedností jedince, s nimiž by měl vstupovat do prostředí školy. Nejde tedy jen o změnu režimu, ale zejména o změnu hlavní činnosti, kterou byla doposud pouze hra (Tomášová, 2012).

2.2 Školní připravenost

Školní připravenost lze popsat několika složkami, které v sobě zahrnují vnitřní i vnější vlivy působení na dítě. Mezi vnitřní vlivy patří zejména zrání CNS či rozvoj kognitivních procesů, vnější vlivy zahrnují působení prostředí a výchovné vedení v rodině (Ležalová, 2010).

Vývoj dítěte je ovlivňován záměrně i nezáměrně, a to zejména prostředím, ve kterém vyrůstá. Avšak mnohé návyky, způsoby chování a jednání, sociální dovednosti v podobě požadavků základní školy si dítě přebírá v průběhu docházky do mateřské školy, specifickým tréninkem či rodinnou výchovou, nebo při dalších zájmových činnostech ve společnosti svých vrstevníků. Na výsledcích práce mateřské školy poté staví základní škola (Mertin, 2010). Děti ve skupině ostatních dětí získávají sociální zkušenosti, které jsou nutné především pro úspěšné zvládnutí role žáka i spolužáka tím, že dosáhne takové socializační úrovně, že bude zvládat se vhodně chovat k učiteli i spolužákům, dítě by mělo být schopno s nimi komunikovat, znát a přijímat určité morální hodnoty a normy, a být motivováno k učení a školnímu vzdělávání. Co se týče nedostatečné školní připravenosti dětí ze znevýhodněného sociokulturního prostředí, jsou tyto nedostatky vyrovnávány pomocí průpravných tříd (Průcha, Walterová & Mareš, 2013, s. 301).

Mnozí autoři zabývající se problematikou školní připravenosti upřesňují, že na úrovni školní připravenosti se projevuje vliv a zázemí rodiny či sociokulturní prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Například Kořátková (2014) definuje školní připravenost jako „*způsobilost a stav rozvoje obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání.*“

Dle pedagogického slovníku je školní připravenost: „*komplexní charakteristika, která zahrnuje jak úroveň biologického a psychického vývoje dítěte, tak dispozice utvářené na základě učení a vlivem konkrétního sociálního prostředí.*“ (Průcha, Walterová & Mareš, 2013, s. 301)

Tímto výčtem bychom mohli definice a pojmy související se školní připraveností uzavřít. V následující podkapitole se zaměřuji na pojmy školní nezralosti a nepřipravenosti, jelikož s posuzováním připravenosti dítěte na vstup do základní školy úzce souvisí.

2.3 Školní nezralost a nepřipravenost

Příčiny školní nezralosti spočívají v různých oblastech vývoje dítěte a jsou ovlivněny vnitřními či vnějšími faktory v jeho vývoji. Pojem školní nezralost znamená, že byl proces zrání zpomalen nebo dočasně pozastaven z určitých důvodů. Například mohlo u předškolního dítěte dojít k nemoci, jejímž následkem došlo ke zpomalení vývoje, zastavení či dokonce k navrácení do předešlého vývojového stádia (Tomášová, 2012).

Vývojové zvláštnosti u dětí předškolního věku jsou v době nástupu do povinného školního vzdělávání stále nevyrovnané a abnormality se mohou projevovat různě. Pozorovatelné jsou

individuální zvláštnosti dítěte a projevuje se vliv vnějších i vnitřních činitelů, které ovlivňují připravenost a zrání v širokém rejstříku aspektů vývoje dítěte (Tomášová, 2012).

Dle Ležalové (2010) jsou výrazné prvotní aspekty nezralosti postřehnuty rodiči, či jsou patrné v porovnání s ostatními dětmi v mateřské škole. Výskyt některého z následujících aspektů školní nezralosti bývá podnětem k uvažování o odkladu školní docházky.

A. **Fyzická** – spočívá v nedostatečném vzrůstu dítěte:

- špatný zdravotní stav, zvýšená nemocnost

B. **Psychická** – zpomalené zrání nervového systému, nezralost některých funkcí:

- nedostatečná úroveň percepce
- horší úroveň vyjadřovacích schopností včetně logopedických vad
- opožděný vývoj grafomotoriky
- menší schopnost koncentrace pozornosti

C. **Sociální** – nedostatek sociálních zkušeností u dětí, které nenavštěvovaly předškolní zařízení:

- přílišná fixace na rodinu

Zvládání školních povinností však není jen záležitostí dítěte, jelikož zejména na začátku školní docházky záleží na tom, jaké podmínky mu pro úspěšné zvládnutí povinné školní docházky připraví rodina a škola. Nezralé dítě se neučí proto, že by nechtělo, ale prozatím není schopno pochopit smysl povinnosti. Pro nezralé dítě, je tedy přijetí odpovědnosti nadměrným požadavkem, což je pro roli školáka stěžejní.

2.4 Zápis do 1.třídy

Nyní se již dostáváme k samotnému aktu přijetí dítěte do základní školy. Zápis do 1. třídy se koná několik měsíců před začátkem školní docházky a z pravidla se jedná o první setkání dítěte se školním prostředím. Hlavním cílem zápisu je zejména se s dítětem seznámit, poznat ho a za podpory rodičů zvážit, zda je jeho vývojová úroveň pro vstup do školy dostačující. Přejít dítěte z mateřské do základní školy, je důležitou životní křižovatkou. Dle Opravilové (2016) lze zápis chápat, jako iniciační krok, pro přijetí do nového širšího společenství, které souvisí s přijetím nové sociální role žáka a spolužáka, ale též se zdoláváním a překonáváním nových překážek. Pro dítě jde o ukončení jednoho a začátek druhého významného období.

V kontextu přípravy dítěte na zápis se od mateřské školy očekává, že dítě na onen akt připraví. Jelikož je zápis nedílnou součástí života dítěte, je na něj v rámci předškolního vzdělávání připravováno. Mateřská škola je tedy v pozici vzdělávací instituce, která má děti na „zkoušku“ neboli zápis, připravit (Majerčíková, 2017).

Podíváme-li se na přípravu dítěte k zápisu ze strany rodiny, dostáváme se k velmi zajímavým faktům. Jak například uvádí Svobodová (2013, s. 6), někteří rodiče si stojí za svým a „*právě to, že jsou si zralostí svého dítěte jisti, u nich vede k přesvědčení, že není nutná žádná zvláštní příprava, a i například na základě rozhovoru s učitelkami z mateřské školy dochází k názoru, že jejich dítě je na zápis dostatečně připraveno a není třeba realizovat další přípravné činnosti.*“ Také autorka Tomášová (2012) uvádí, že rodiče vkládají důvěru do mateřské školy při přípravě dítěte na zvládnutí školních povinností. Rodičovská veřejnost tedy předpokládá, že mateřská škola dítě připraví na zápis i budoucí roli školáka.

2.5 Odklad povinné školní docházky

V této kapitole se zaměřuji na akt odkladu školní docházky, jak rodiče postupují a jaké je ukotvení odkladů povinné školní docházky v legislativě. Rozhodnutí o odkladu je dle české legislativy ponecháno na rodičích, avšak jejich žádost o odklad povinné školní docházky musí být podložena posudkem školského poradenského zařízení a dětského lékaře nebo klinického psychologa. Znepokojivým faktem je, že není žádná jednotná metodika, která by mohla zaručit, že děti se srovnatelnými vývojovými charakteristikami budou vzhledem k odkladu posouzeny obdobně.

Doposud neexistují doklady o tom, do jaké míry jsou odklady povinné školní docházky empiricky opodstatněné, tedy zda využívané diagnostické metody rozpoznají žáky, kterým by odklad opravdu prospěl, a jestli odklady zvyšují úspěšnost žáků ve vzdělávání (Greger, Simonová & Straková, 2015).

Ve výzkumu zabývajícím se odklady školní docházky, bylo zjištěno že pro 38 % rodičů bylo impulzem pro zvažování odkladu především vlastní rozhodnutí, zatímco většina rodičů za hlavní impuls pro rozhodnutí označilo odborné pracovníky (Greger, Simonová & Straková, 2015).

Odklad povinné školní docházky se odvíjí od § 36 zákona č. 561/2004 Sb. „*o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a dalším vzdělávání.*“ Dle zákona je rodič povinen přihlásit své dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku. Povinné vzdělávání tedy dítě zahajuje ve školním roce, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku

věku. V praxi to znamená, že i když se rodiče rozhodnou školní docházku svého dítěte odložit, je jejich povinností dítě ke školní docházce přihlásit v daném termínu. Dle Majerčíkové (2017) dostanou odklad povinné školní docházky děti, které se jeví jako nezralé a nepřipravené v základních somatických, psychosociálních, kognitivních a pracovních dovednostech.

Co se týče zákonného ukotvení je odklad povinné školní docházky vymezen školským zákonem, § 37, a to takto: *„Není-li dítě po dovršení šestého roku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného poradenského zařízení a odborného lékaře. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.“* Znamená to tedy, že rodiče nebo zákonní zástupci nemohou o odkladu školní docházky svého dítěte rozhodnout sami, ale jsou povinni svou žádost adresovanou příslušné základní škole doložit dvěma doporučeními, která jsou podrobněji vypsána níže.

A. Posouzení školského poradenského zařízení

Jedná se o vyjádření pedagogicko-psychologické poradny. V případě zjišťování připravenosti dětí se zdravotním znevýhodněním je potřebné vyjádření speciálně pedagogického centra.

B. Odborný lékař

Nejčastěji se jedná o dětského lékaře či praktického lékaře pro děti a dorost. V těchto případech se jedná o odložení začátku školní docházky zejména z důvodu tělesné nezralosti či častého onemocnění. Je-li dítě v lékařské péči z důvodu jiných zdravotních potíží, měl by toto posouzení provést lékař způsobilý pro danou oblast např. kardiolog, neurolog apod. Závěrečné rozhodnutí o odkladu vydává ředitel školy, ve které bylo dítě zapsáno. Ředitel žádosti o odložení začátku povinné školní docházky vyhoví v případě, že budou obě posouzení kladná.

Možnosti rodičů při žádání o odkladu povinné školní docházky jsou následující:

- Požádají o odklad školní docházky u zápisu k povinné školní docházce a tuto žádost zákonem stanoveným způsobem doloží. V tomto případě může ředitel školy rozhodnout o odkladu povinné školní docházky přímo.
- Rodiče při zápisu k povinné školní docházce o odklad nepožádají, jsou však informováni o možnosti jeho udělení. Ředitele školy o odklad požádají až po doložení žádosti způsobem, který stanovuje zákon (Ležalová, 2010).

Na danou problematiku se zaměřila také autorka Svobodová a ve výzkumném projektu rozdělila rodiče do skupin podle rozhodování o zahájení či odložení povinné školní docházky následovně:

1. Rodiče, kteří o odkladu neuvažují, nepovažují ho za možný a jsou přesvědčeni, že jejich dítě nastoupí v termínu do povinného vzdělávání.
2. Rodiče, kteří si nejsou jisti a možnost odkladu připouštějí.
3. Rodiče, kteří vidí v odkladu jistou úlevu a možnost získat čas na povinnosti plynoucí z povinné školní docházky.
4. Rodiče, kteří nevědí a plně se spoléhají na odborníky (Svobodová, 2013).

Z dostupných analýz je Česká republika v jasném vedení v počtu odkladů školní docházky. V zemích, ve kterých je věk nástupu do základní školy stejný, jako u nás, je procento odkladu výrazně nižší (Svobodová & Simonová, 2013). V následující kapitole se zaměříme na rodiče a jejich přístup ke vzdělávání a jaké možnosti při výběru budoucí základní školy vlastně mají.

3 RODINA S DÍTĚTEM PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Jak již bylo zmíněno, zahájení školní docházky je pro dítě velmi významnou, a především novou zkušeností. Co však předchází této významné události, je právě výběr vhodné základní školy, který závisí na rodičích dítěte. Rodiče zodpovídají za výchovu a vzdělávání dítěte, postupem času se však vzdělávání postupně i výchova částečně přesouvají z rodiny do školy. Zrychlené změny ve společnosti mohou v rodičích vyvolávat pochybnosti, jestli to, čemu se oni učili, stačí nebo nestačí a dnes už možná ani neplatí. Mladým rodičům se tak nelze divit, že v tom, jak mají své děti vychovávat a čemu je učit, si nejsou jisti (Kropáčková, 2016).

Rodina a domov mají zásadní vliv na psychický vývoj dítěte, nejen v době, kdy vyrůstá v úzkém rodinném kruhu, ale také později, kdy přichází do výchovných institucí a seznamuje se s vrstevníky a dalšími dospělými osobami. Lze však rodinu považovat za naprosto jedinečnou a nenahraditelnou institucí, a to zejména díky své specifičnosti a univerzálnosti. Je prvním prostředím, se kterým se dítě setkává a které se pro ně stává závazným modelem. Dítě získává v rodině první sociální zkušenosti a tím se vytváří základ formování jeho osobnosti. Univerzálnost rodiny spočívá zejména v její reprezentaci dané společnosti, její kultury a tradice. Nesmíme však opomíjet fakt, že každá rodina je jiná, čímž je právě jedinečná a specifická. Poskytuje dítěti první orientaci, prostřednictvím rodiny vrůstá do společnosti, osvojuje si základní normy lidského chování, učí se základním rolím a seznamuje se s dovednostmi, bez kterých se v dospělosti neobejde (Kropáčková, 2016).

Dle Majerčíkové (2012) má rodina s dítětem předškolního věku svá specifika a ohraničuje jedno období rodinného cyklu. V rodině s předškolním dítětem ještě dochází k doladování profesního a rodinného života rodičů, krystalizují se způsoby harmonizace osobních zájmů a nároků, které přináší role partnera a rodiče.

3.1 Specifika současné rodiny

Hlavními specifiky dnešních mladých rodin, patří zejména věk rodičů, který se nyní pohybuje mezi 27 až 30 lety, dále pokles počtu rodin v manželském soužití a s ní související zvýšené procento rodin, které spojuje svazek partnerský. Jak uvádí studie, některé děti vyrůstají v neúplných rodinách, což je dáno vysokou rozvodovostí, která může zapříčinit nestabilitu rodiny. Děti mívají omezenou možnost stýkat se se svými prarodiči či širším příbuzenstvím. Generace rodin žije odděleně a vzhledem k prodlužování důchodového věku

nemají prarodiče čas se věnovat vnoučatům. Také představy o stylu výchovy a trávení volného času jsou poměrně odlišné (Kropáčková, 2016).

Helus (2007) upozorňuje na negativní důsledky selhávání následujících funkcí rodiny vzhledem k dítěti:

- Rodina uspokojuje základní, primární potřeby dítěte v ranných stádiích jeho života.
- Rodina uspokojuje závažnou potřebu organické přináležitosti dítěte.
- Rodina poskytuje dítěti akční prostor.
- Rodina uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení.
- Rodina určuje prvopočáteční prožitek sebe sama.
- Rodina poskytuje dítěti vzory a příklady.
- Rodina zakládá a rozvíjí vědomí povinnosti a úcty.
- Rodina otevírá dítěti příležitost mezigeneračních vztahů.
- Rodina navozuje představu o širším okolí, společnosti, světě.
- Rodina je útočištěm v situacích životní bezradnosti.

3.2 Vztahy školy a rodiny

Zásadní význam pro vytvoření pozitivního či negativního vztahu dětí ke škole má právě zahájení školní docházky. V první třídě se rozhoduje o tom, zda si dítě uchová svou přirozenou zvědavost, popřípadě ji začne rozvíjet, nebo zda se ve škole bude učit především strategie, jak v ní přežít a nedostat špatné známky. Vzájemné vztahy mezi dítětem, rodinou a školou jsou zásadní pro vytvoření si vztahu dítěte ke škole (Franclová, 2003).

Význam vztahu školy a rodiny bývá někdy podceňován. Spolupracují-li rodiče a učitelé, mají možnost sloučit své výchovné působení na dítě. Pokud bude učitel s rodinou spolupracovat, může včas podchytit neobvyklé dění v rodině, které by mohlo mít vliv na školní úspěšnost dítěte či na celkový fyzický a psychický stav.

Rodiče a učitelé by mezi sebou měli mít dobrý vztah. Měli by důvěřovat učiteli zejména v tom, že je dobrý pedagog a odborník ve svém oboru. Společně totiž usilují o jedno, a to o dobro dítěte. Naváže-li škola s rodinou spolupráci a důvěru, dítěti se mnohem lépe pracuje. Stejně tak kvalitní vztah mezi rodiči a učitelem zpříjemňuje práci samotnému učiteli, jelikož cítí ze strany rodičů důvěru a zaujetí pro společný cíl (Klégrová, 2003).

Sheridan & Kratochwill určili následující dílčí cíle, u kterých se domnívají, že vedou k vytvoření partnerského vztahu mezi školou, rodinou a dítětem:

- Zlepšit komunikaci, vzájemné poznání a pochopení dítěte, rodiny a školy;
- Prosazovat společnou odpovědnost za řešení problému, hledat společné důvody a očekávání (rodin, škol a žáků);
- Prosazovat větší konceptualizaci potřeb a zájmů a zaměřením se na perspektivu;
- Posílit jednotlivé vztahy;
- Maximalizovat příležitosti, řešit problémy, uspokojovat potřeby napříč daným systémem škola, rodina, žák;
- Zvýšení společných závazků rodičů a učitelů ke vzdělávacím cílům;
- Zvýšení rozmanitosti dostupných odborných zdrojů (Sheridan & Kratochwill, 2010).

Někteří autoři vybízejí ke spolupráci také s dalšími partnery školy. Epstein (2011) například hovoří ve svém modelu o spolupráci, mezi školou, rodinou a komunitou. Do komunity zahrnuje širší okolí, než jsou jen rodiče a žáci, patří tam jedinci, kteří mají zájem o vzdělávání daných dětí. V rámci komunity dochází k interakci školy, rodiny právě onoho širšího okolí. Dochází tak k interakci zdrojů, služeb a poznatků.

3.3 Příprava dítěte na základní školu ze strany rodičů

Příprava dítěte na školu probíhá již v předškolním vzdělávání, kde si samotnou přípravu udávají za úkol zejména učitelé mateřských škol, ale do jisté míry by měla probíhat i rodině. Samotnou přípravu dítěte na školu můžeme chápat z mnoha hledisek. Autorky Šulová & Havlíková (2014) ji rozdělily na přípravu dlouhodobou, střednědobou a krátkodobou.

Přičemž dlouhodobá příprava probíhá po celou dobu předškolního období a nejedná se o cílenou aktivitu. V tomto ohledu pokládáme za důležité vztahy dítěte s rodiči, společně strávený čas a znalost dítěte ze strany rodičů. Střednědobá příprava začíná v době, kdy již dítě základním způsobem chápe, co to škola je. Například má sourozence, který již školu navštěvuje či vlastní hračky, které se školou souvisí. Autorky uvádí, že „*v této době velmi záleží na rodičích, jakou mentální reprezentaci školy pomohou dítěti vytvořit.*“ Dalo by se tedy říct, že je v rukách rodičů, zda si dítě vytvoří ke škole pozitivní vztah. Jestliže hovoříme o krátkodobé přípravě, znamená to vyladění konkrétní situace, kdy dítě do školy nastupuje. Například není vhodné, aby dítě nastoupilo do školy těsně po návratu z dovolené, či v průběhu školního roku.

Rodiče mohou dítěti usnadnit přípravu na školu v několika bodech:

- S přípravou na roli školáka začít včas;
- Se svým dítětem být často a poskytovat mu přiměřené množství podnětů;
- Dítěti dát možnost a dostatek času být ve společnosti jiných dětí;
- Přiměřenou formou dítěti vysvětlit, ještě před zápisem do školy, co ho tam čeká;
- Dítě školou nezastrašovat;
- Připravit spolu s dítětem jeho pracovní místo;
- Zavést režim dne podobný tomu školnímu několik týdnů před prvním dnem školy, a to především pravidelnost spánku a pravidelnost ve stravování dítěte;
- Dbát na to, aby zápis a první školní dny proběhly klidně (Šulová & Havlíková, 2014).

Greger, Simonová & Straková (2015) uvádějí, že by příprava měla probíhat ve třech směrech:

1. dítě by se mělo připravovat na školu;
2. škola na příchod dětí;
3. příprava by se měla realizovat i v rodině.

Dle Mertina (2011) nezáleží, jaký výchovný styl, či jakou výchovnou cestou rodiče vedou své děti, pokud společně směřují k jednomu záměrnému cíli, a to k přípravě dítěte na vstup do základní školy, v tomto případě se očekává pozitivní výsledek.

3.4 Možnosti výběru základní školy

S blížícím se zápisem přichází na řadu snad ta nejdůležitější otázka, otázka výběru školy. Právě toto nelehké rozhodnutí je velmi důležité už jen z toho důvodu, že ve škole, kterou rodiče zvolí, stráví jejich dítě několik let svého života. V dnešní době se rodičům naskytuje široká možnost výběru školy. V tomto případě nehovoříme pouze o finanční či cizojazyčné náročnosti, rozdíly v kvalitě totiž existují i mezi běžnými základními školami. Dle místa bydliště rodiny je určena tzv. spádová škola, která má povinnost dítě přijmout. Mají-li rodiče zájem o jinou školu, záleží na řediteli, zda dítě do školy přijme (Havlíková, 2014).

Za příhodné považuji zmínit výzkumy ze zahraničí, které ukázaly, že ne všichni rodiče pro své dítě školu vybírají. Jak se ukázalo, školy obvykle více vybírají vzdělanější a movitější rodiče z majoritního etnika. Autoři se domnívají, že jsou tyto rodiče ve větší míře schopni

o školách získat náležité informace. Tento fakt má pozdější dopad nejen na sociální složení škol, ale i na vzdělávací výsledky žáků (Greger, Simonová & Straková 2015).

V posledních letech jsou zaznamenávány případy, toho, že rodiče ve snaze zapsat své dítě do jimi vybrané školy, podstupují nemalé oběti, které mívají podobu, čekání ve frontách k zápisu již od časných ranních hodin. Autorky Straková & Simonová (2015) se tedy domnívají, že volba školy začíná hrát v životech rodin stále větší roli. Upozorňují však, že *„tento fenomén může potenciálně zvyšovat diferenciaci systému a přispívat k tomu, že se v českém vzdělávacím systému bude žákům s odlišným rodinným zázemím dostávat vzdělávání velmi různé kvality.“*

Straková & Simonová (2015) ve svém výzkumném šetření naznačují, že *„výběr školy nabývá podoby sociokulturního fenoménu, a to zejména u rodičů ve větších městech. Podíl rodičů, kteří vybírali školu je vyšší než podíl těch, kteří považují výběr školy za důležitý. To tedy znamená, že školu vybírali i ti rodiče, kteří výběr za důležitý nepovažují.“*

Autorky usuzují, že důvodem tohoto jevu je nepřímý tlak okolí. Což bychom si mohli vysvětlit tak, že rodiče, kteří se při různých příležitostech potkávají s rodiči stejně starých dětí, vnímají, že v předškolním roce se volba školy stává tématem, které určuje hodnotu jejich rodičovství tzn. pečující starostlivý rodič vybírá a kdo nevybírá, není dost dobrým rodičem. Dalšími faktory, které přispívají k tomuto pocitu jsou články v tisku či pořady v televizi, které mohou utvářet dojem, že výběr školy je něco, co dobrý rodič dělá. Okolí rodiny, ať už nejbližší či mediální, tak vytváří nepřímý tlak. (Straková & Simonová, 2015).

V zahraničí je volba školy tématem, kterému je věnována poměrně velká pozornost. V mnoha evropských zemích možnost a dopady volby školy dokonce patří k nejdiskutovanějším otázkám vzdělávací politiky (Musset, 2012). Předkládány jsou především dva důvody: vliv na kvalitu škol a na spravedlivé příležitosti ve vzdělávání (Simonová, 2015).

Rodiče mají možnost si vybrat školu soukromou či státní, školu tradičního typu nebo alternativní, školu nějak specializovanou či zaměřenou (Beníšková, 2007). V této souvislosti bych ráda zmínila moderní alternativní školy, jejich zřizování je nejčastěji iniciováno snahami rodičů a učitelů, kteří jsou z různých důvodů nespokojeni s charakterem vzdělávání dětí ve standartních školských institucích a chtějí vytvořit školu dle svých představ.

Za nejvýznamnější alternativy lze pokládat:

1. Projekt Zdravá škola
2. Projekt Začít spolu
3. Domácí vzdělávání, (Havlíková, 2014).

Alternativní programy Zdravá škola či Začít spolu, jsou v našich poměrech již poměrně běžnou záležitostí, kdežto Domácí vzdělávání bylo ještě donedávna velkou neznámou, avšak začíná již získávat na oblíbenosti a dětí vzdělávaných doma přibývá. Ve školním roce 2015/2016 byl zaznamenán nárůst o 22 % (Zimčík, 2017).

Co se týče možnosti domácího vzdělávání je ukotveno v legislativě takto: *§ 41 zákona č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění účinném od 1. 9. 2016.*

Domácí vzdělávání nabývá na popularitě nejen ve světě, ale už i u nás. Na Domácí vzdělávání se vztahuje stejný rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který je platný i v běžných školách. Rodiny si připravují učební plány, vedou si třídní knihu nebo deník. Při výuce jsou využívány učebnice, sešity, četba, internet, výukové programy apod. Vyučování se však neodehrává pouze doma, rodiče nebo vyučující s dětmi navštěvují muzea, exkurze či prování pozorování v přírodě. Za přínosné lze zejména považovat vedení dětí k větší samostatnosti a k zodpovědnosti za své vzdělání. Výuka je přizpůsobena konkrétním potřebám daného dítěte a projevuje se to zejména v efektivitě práce ale i v organizaci vyučování (Franklová, 2015).

Jak lze usuzovat z předešlého výčtu škol, rodiče mají široké spektrum a možnosti výběru. Většina základních škol, vlastní webové stránky, na kterých mohou rodiče získat o dané škole bližší informace, či navštívit školu osobně při dnech otevřených dveří.

3.4.1 Kritéria výběru základní školy rodiči

K výběru školy neodmyslitelně patří mnohá kritéria, kterými se od sebe jednotlivé školy liší a faktory, které by rodiče měli při výběru zvážit. Existuje mnoho publikací, které rodičům radí při výběru školy. V některých lze nalézt kritéria která, autoři považují za důležitá, a podle, která by mohla být při výběru školy rodičům oporou.

V současné době mají rodiče opravdu širokou možnost volby základní školy. Nejedná se jen o finanční či cizojazyčnou náročnost, jelikož i mezi běžnými školami nalezneme velké rozdíly. Mezi nejčastější kritéria můžeme zařadit velikost školy, vzdálenost školy od

bydliště, přítomnost známých dětí, zaměření školy, pověst školy ale i například úspěšnost dětí při přijímání na střední školy. Záleží zcela na prioritách rodičů a na tom, jaká kritéria považují za důležitá (Havlíková, 2014).

Některá kritéria se u autorů shodují, jiná ne. Při tvorbě kritérií, která budou hlavním bodem při tvorbě dotazníku, jsem vycházela z doporučených kritérií některých autorů. Ta jsem rozdělila do dvou hlavních skupin, a to vzdělávací kritéria a osobní kritéria výběru základní školy. Do každé skupiny jsem logicky zařadila několik podobných položek, které k sobě dle mého názoru patří. Inspirovala jsem se položkami uvedenými v různých publikacích, a ta které jsem považovala za nedůležitá jsem vynechala. Jednotlivé položky osobních kritérií výběru základní školy jsou následující: vzdálenost od bydliště/od zaměstnání, výše školného, provozní doba, materiální vybavení školy, možnost adaptačního procesu před vstupem dítěte do ZŠ, otevřená spolupráce školy s rodinou, provoz školní družiny, její prostory a vybavení, nabídka kroužků, možnost stravování ve školní jídelně, způsob dopravy do základní školy.

Položky vzdělávacích kritérií výběru základní školy jsou tato: pověst školy, školní vzdělávací program, počet dětí ve třídě, vedení ZŠ, složení pedagogického sboru, výuka jazyků, přítomnost speciálního pedagoga nebo psychologa na škole, účast na soutěžích a pořádání různých akcí. Tímto bych výčet kritérií uzavřela.

4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část bakalářské práce se věnuje pojmům týkajícím se problematiky přípravy dítěte předškolního věku na vstup do základní školy, vymezením teoretických východisek spojených s volbou základní školy, na význam předškolního vzdělávání a v neposlední řadě na rodinu s dítětem předškolního věku.

Za příhodné jsem považovala zejména zmínění, obecného pojetí předškolního vzdělávání a jeho významu, jelikož právě na předškolní vzdělávání navazuje to základní a může velmi pozitivním způsobem ovlivnit další vzdělávací dráhu dítěte. Stejně tak je v tomto případě velmi důležitá spolupráce těchto dvou institucí a spolupodílení se na zajištění klidného přechodu dítěte k základnímu vzdělávání.

K problematice přípravy dítěte na vstup do základní školy neodmyslitelně patří pojmy školní zralost a školní připravenost, kterým se v práci také věnuji. Tyto pojmy, ačkoliv jsou velmi provázané, tvoří dva samostatné termíny. Dále se teorie zaměřuje na akt zápisu dítěte do 1. třídy, kdy je zápis chápán, jako iniciační krok, pro přijetí do nového širšího společenství a dítě získává novou sociální roli. Ještě, než vůbec dítě do základní školy nastoupí mají rodiče možnost využít odkladu povinné školní docházky. Tato možnost k nástupu do základní školy neodmyslitelně patří.

Významným aktérem této práce se stávají rodiče dětí předškolního věku, jejichž názory a zkušenosti jsou pro tuto práci stěžejní. V práci definuji, jak vztahy rodiny a školy, tak rodinu s dítětem předškolního věku jako takovou. Považovala jsem za důležité zmínit také specifika současných rodin.

I přesto, že se bakalářská práce zaměřuje na výběr základní školy, nemůžeme hovořit jen o specifickém výběru, kritériích či možnostech výběru základní školy, které rodiče mají. Je nutné chápat celý proces přestupu dítěte z předškolního k základnímu vzdělávání jako celek a vnímat toto období v širších souvislostech. Jedná se o celý rok, kdy se dítě v mateřské škole na tuto životní zkoušku připravuje a s ním i jeho rodina. V tomto kontextu je velmi důležitá provázanost všech subjektů, které se na přechod z jedné instituce do druhé spolupodílí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Tato kapitola se věnuje výzkumu, ve kterém jsem se zabývala výběrem základní školy rodiči dětí předškolního věku, hlavními aktéry mého výzkumu jsou tedy rodiče dětí předškolního věku, kteří přihlašují své dítě do základní školy pro školní rok 2020/2021.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavními výzkumnými cíli této práce je zjistit kritéria, která rodiče při výběru základní školy upřednostňují. Určit faktory, které mají na rodiče rozhodující vliv při výběru základní školy a jakým způsobem se na výběru základní školy spolupodílí mateřské školy.

5.2 Výzkumné otázky a výzkumná tvrzení

Na výzkumné cíle navazují také výzkumné otázky, které zní:

- **Výzkumná otázka č. 1:** Jaká kritéria rodiče považují za důležitá při výběru základní školy?
- **Výzkumná otázka č. 2:** Jaké faktory podmiňují výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku?
- **Výzkumná otázka č. 3:** Jakým způsobem se mateřské školy spolupodílí na výběru základní školy?

Dále jsem si stanovila následující předpoklady.

- **P1:** Rodiče vysokoškolsky vzdělaní považují výběr základní školy za více důležitý než rodiče se středoškolským vzděláním.
- **P2:** Rodiče z vesnice považují kritérium vzdálenosti školy od místa bydliště za velmi významné, na rozdíl od rodičů z města.

5.3 Popis výzkumného souboru

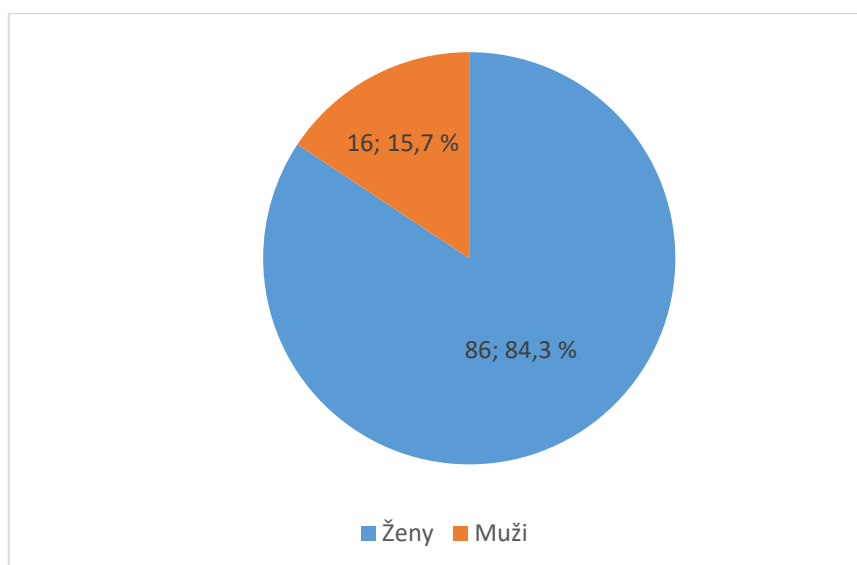
Výzkumný vzorek je dostupný. Výzkumný nástroj měl podobu internetového dotazníku a byl distribuován na sociální sítích. Dotazník jsem rozeslala známým, kteří jej zprostředkovali dalším rodičům. Dále jsem dotazník vložila na stránky a skupiny na sociálních sítích určené pro rodiče. Respondenty tedy byli rodiče dětí předškolního věku výhradně ze Zlínského kraje.

Co se týče zkoumaného vzorku, jednalo se o **102 respondentů**, přičemž se zúčastnilo **86 žen** a **16 mužů**. Z celkového počtu 102, **48** respondentů uvedlo, že pochází z **města**, **54** z **vesnice**. Můžeme tedy, konstatovat že polovina respondentů bydlí ve městě, a druhá na vesnici. Nejvíce zastoupeným věkem bylo **30-40 let -61 (59,8 %)**, dále **40 a více let -25 (24,5 %)** a v poslední řadě **20-30 let -16 (15,7 %)**.

Nejvíce dotazovaných rodičů dosáhlo nejvyššího vzdělání na **vysokých školách** a to **52 (51 %)**, dále střední škola s maturitou **27 (26,5 %)**, vyšší odborné školy **10 (9,8 %)**, střední škola bez maturity **9 (8,8 %)** a našli se i **4 (3,9 %)** rodiče se **základním vzděláním**.

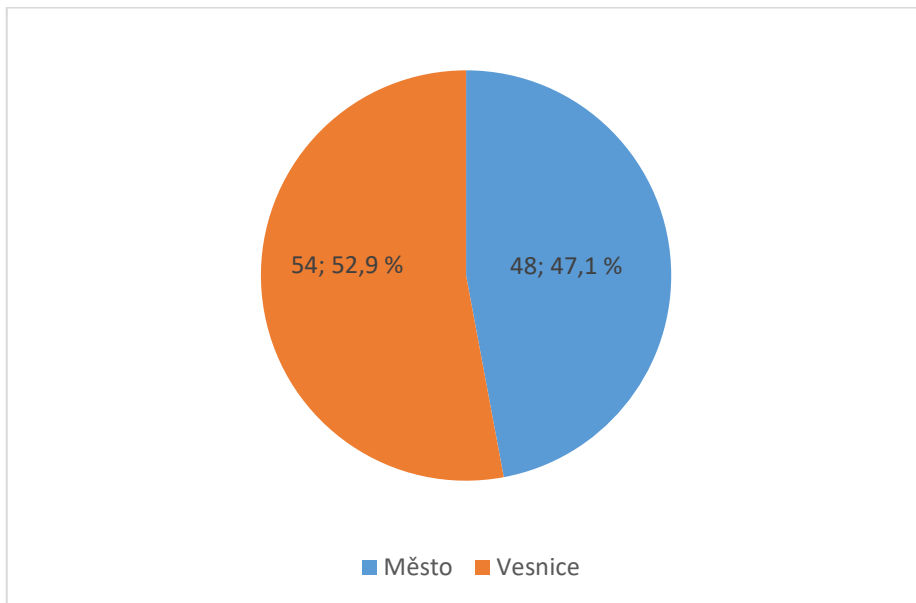
Níže uvádím grafy, pro zpřehlednění uvedeného popisu zkoumaného vzorku.

Graf 1: Pohlaví respondentů

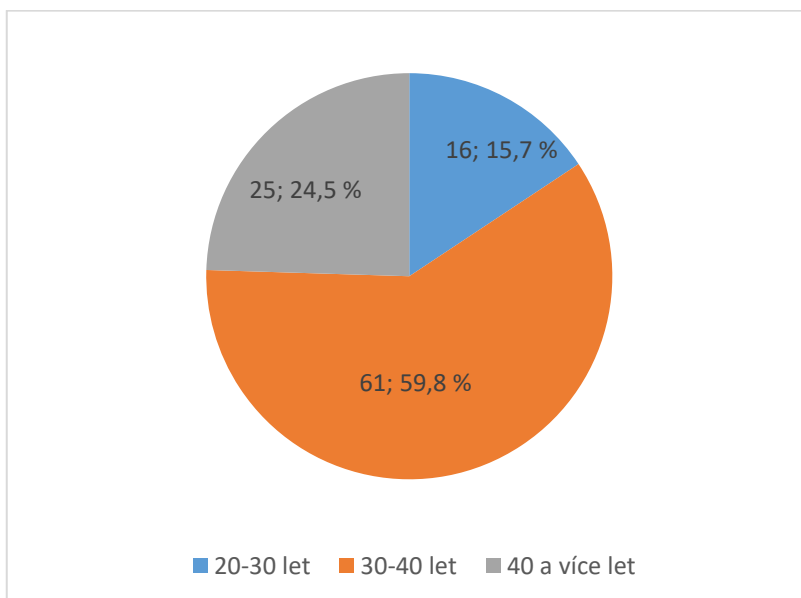

Celkem se jednalo se o **102 respondentů**, přičemž se zúčastnilo **86 (84,3 %) žen** a **16 (15,7 %) mužů**.

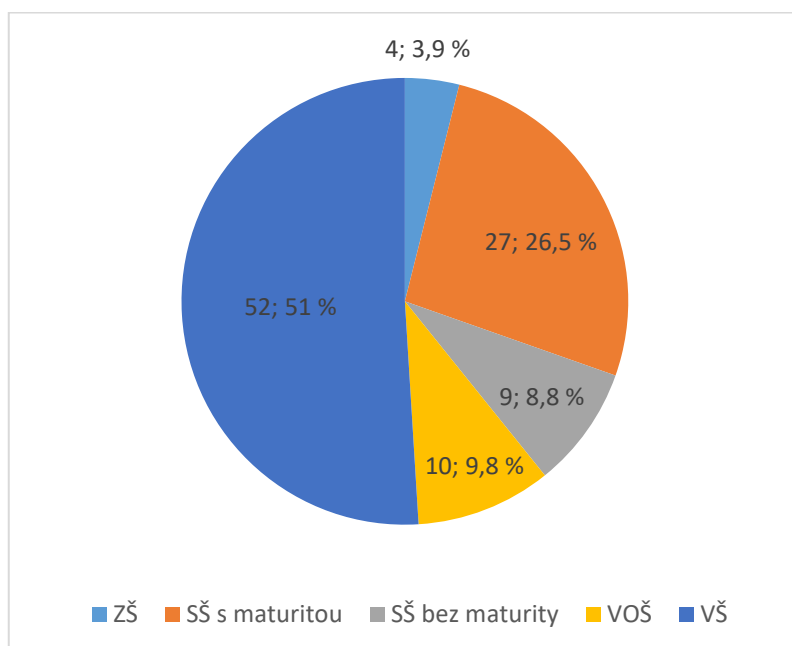
Graf 2: Místo bydliště respondentů

Z celkového počtu 102, **48 (47,1 %)** respondentů uvedlo, že pochází z **města**, **54 (52,9 %)** z **vesnice**. Můžeme tedy konstatovat, že polovina respondentů bydlí ve městě, a druhá na vesnici.

Graf 3: Věk respondentů

Nejvíce zastoupeným věkem bylo **30-40 let -61 (59,8 %)**, dále **40 a více let -25 (24,5 %)** a v poslední řadě **20-30 let -16 (15,7 %)**.

Graf 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Nejvíce dotazovaných rodičů dosáhlo nejvyššího vzdělání na **vysokých školách** a to **52 (51 %)**, dále **střední škola s maturitou 27 (26,5 %)**, **vyšší odborné školy 10 (9,8 %)**, **střední škola bez maturity 9 (8,8 %)** a našli se i **4 (3,9 %)** rodiče se **základním vzděláním**.

5.4 Výzkumná metoda a výzkumný nástroj

Při zkoumání názorů, zkušeností a postupů rodičů dětí předškolního věku při výběru základní školy byl proveden kvantitativní výzkum. Vlastní realizace výzkumného šetření byla realizována prostřednictvím dotazníku a tento nástroj vznikl pro konkrétní potřeby tohoto výzkumného šetření. Jedná se o nejvíce používanou metodu zjišťování údajů. V praxi však můžeme nalézt i dotazníky, které nejsou správně sestaveny či se může stát, že jsou chybně vyhodnoceny. Za hlavní výhodu můžeme brát hromadné získávání údajů od velkého počtu respondentů a je-li dotazník vhodně sestaven a předán potřebnému výzkumnému vzorku, může výzkumník získat veliké množství potřebných informací v poměrně krátkém čase. Dotazník by měl mít promyšlenou strukturu a nejvhodnější je jej rozdělit do několika okruhů, kterými by výzkumník získal odpovědi na výzkumné otázky. Ve vstupní části se většinou uvádějí faktografické údaje a poté již následuje druhá část se samotnými otázkami (Gavora, 2010).

Dotazníkové šetření proběhlo za pomoci rodičů dětí předškolního výhradně ze Zlínského kraje. Dotazník byl složen z úvodního motivačního oslovení respondentů, kde byl naznačen cíl a záměr šetření, ale také ujištění o anonymitě při poskytování potřebných informací. Celý

dotazník obsahuje 20 otázek, první 4 otázky jsou faktografické údaje, dalších 16 otázek sumarizuje názory a zkušenosti rodičů dětí předškolního věku s výběrem základní školy. Z celého dotazníku měly 2 otázky podobu škálového typu, 12 otázek uzavřených, 3 otázky otevřené a 3 otázky polouzavřené.

5.5 Sběr a metody analýzy dat

Pro online podobu dotazníku jsem zvolila platformu SURVIO. Než jsem dotazník zveřejnila, oslovila jsem 10 rodičů z blízké mateřské školy a provedla s nimi v únoru předvýzkum. Pilotáž mi pomohla k finálnímu dokončení dotazníku. Rady a připomínky rodičů jsem poté zapracovala do finální podoby dotazníku. Sběr dat probíhal během měsíců února a března. Celkově jsem získala 102 vyplněných dotazníků od rodičů dětí předškolního věku.

Po komplementaci dat byla získaná čísla nejprve přepsána a upravena v programu Microsoft Office Excel. Data pak byla dále zpracována deskriptivním způsobem. Na základě dat byly vytvořeny tabulky a grafy, které pomohly k interpretaci výsledků a jsou stručně popsány v komentářích.

6 INTERPERTACE DAT

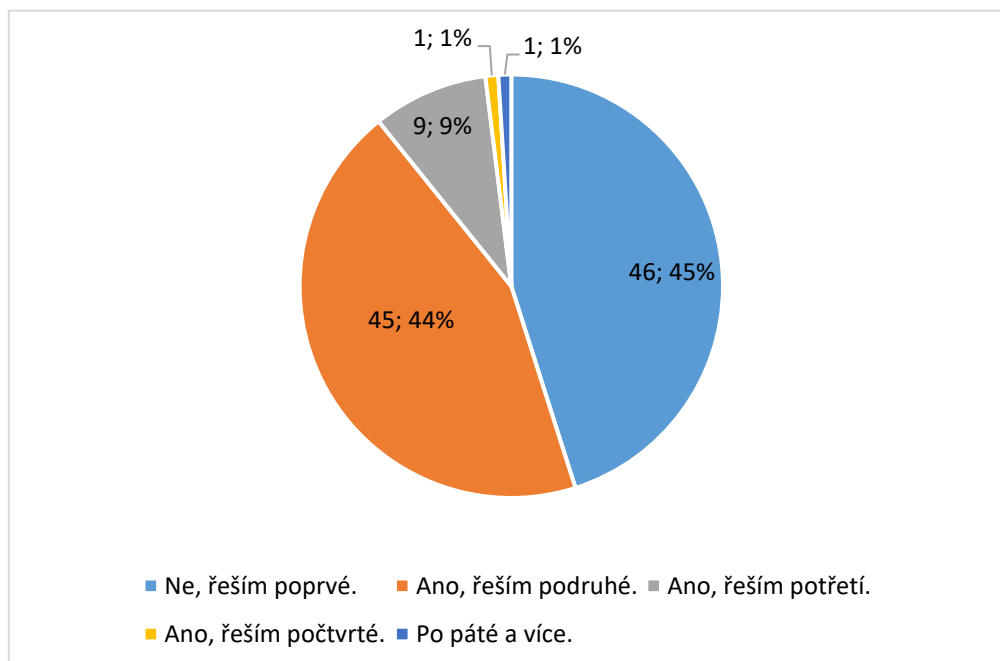
Tato kapitola je zaměřená na interpretaci zjištěných dat výzkumu. Výzkumného šetření se zúčastnilo 102 rodičů dětí předškolního věku, z čehož bylo 86 žen a 16 mužů. Mým cílem bylo zjistit kritéria, která rodiče při výběru základní školy upřednostňují. Určit faktory, které mají na rodiče rozhodující vliv při výběru základní školy a jakým způsobem se na výběru základní školy spolupodílí mateřské školy. V následující kapitole jsou jednotlivé položky dotazníků popsány a vyhodnoceny.

6.1 Vyhodnocení položek dotazníku

V této kapitole jsou rozpracovány a vyhodnoceny všechny otázky dotazníkového šetření, na které odpovídali rodiče dětí předškolního věku, kteří se nyní rozhodují o výběru základní školy. Každá z následujících otázek je analyzována zvlášť a má svůj vlastní graf či tabulku doplněnou komentářem. Získaná data jsou interpretována deskriptivním způsobem.

Položka 5: V páté otázce jsem se respondentů ptala, zda již v minulosti řešili vstup svého dítěte do ZŠ.

Graf 5: Vstup dítěte do základní školy

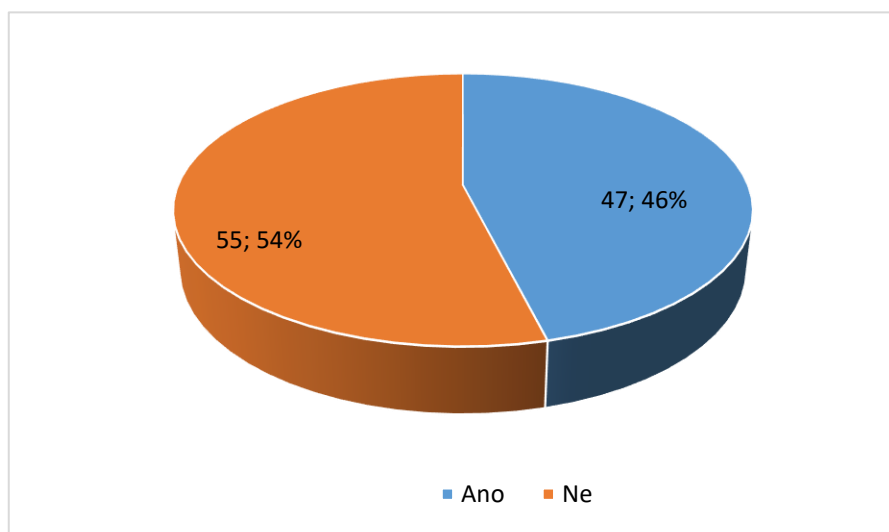

Téměř polovina respondentů volila v této otázce odpověď „ne, řeším poprvé“ 46 (45 %), avšak jen procentový rozdíl byl v odpovědi „ano, řeším podruhé“ 45 (44 %).

Možnost „ano, řeším potřetí“ si zvolilo 9 (9 %) respondentů, „ano, řeším počtvrté“ volil 1 (1 %) respondent, stejně tak jako odpověď „po páté a více“ 1 (1 %).

Položka 6: V šesté otázce jsem se rodičů ptala, zda v současné chvíli uvažují nad odkladem školní docházky.

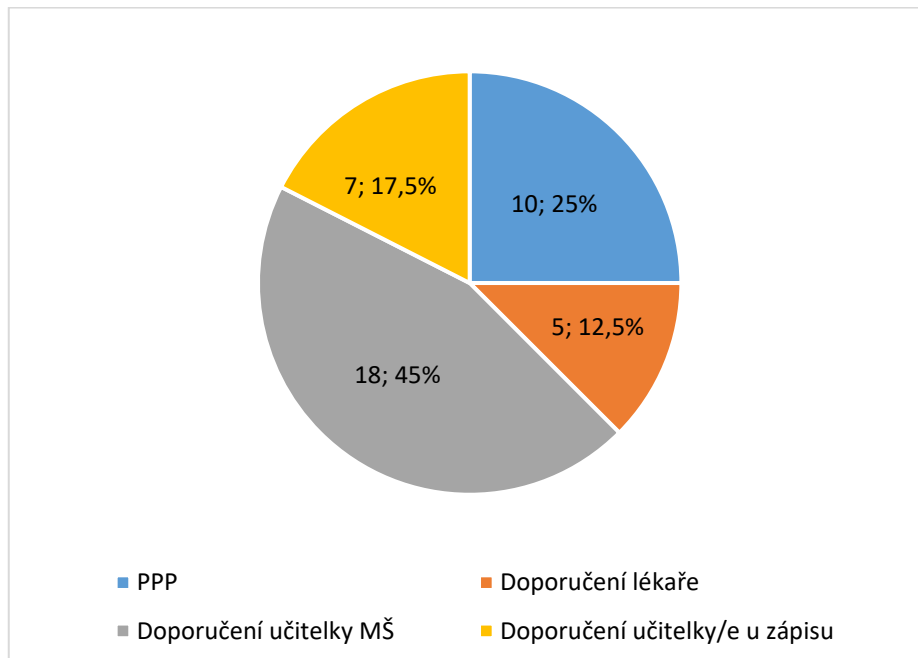
Graf 6: Odklad školní docházky dítěte

Z grafu je patrné, že se odpovědi v této otázce příliš neliší, celkem 55 (54 %) respondentů uvedlo, že nad odkladem školní docházky svého dítěte neuvažovali, zbylí respondenti uvedli že ano 47 (46 %). Domnívám se, že jsou zjištěná data zajímavá, zejména z toho důvodu, že se jedná o rodiče, kteří nyní přemýšlí/nepřemýšlí nad odkladem školní docházky svého dítěte, ale také tím, že mezi výsledky nenalezneme až takový rozdíl, jaký bychom mohli očekávat.

Položka 7: Položka číslo 7. byla určena pro rodiče, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“, s cílem zjistit důvody odkladu školní docházky.

Graf 7: Důvody odkladu školní docházky dítěte

Tato otázka navazovala na odpovědi v otázce předešlé, odpovídat měli ti respondenti, kteří odpověděli „ano“ a jednalo se tak celkem o 47 responzí. V grafu je uvedeno responzí 40, jelikož 7 rodičů zvolilo jiný důvod, než které byly uvedeny ve výběru.

Výsledky jsou následující, nejvyšší počet rodičů uvedlo v důsledku odkladu školní docházky svého dítěte odpověď „Doporučení učitelky MŠ“ celkem 18 (45 %). Odpověď „PPP“ uvedlo 10 (25 %) respondentů, „Doporučení učitelky/e u zápisu“ zvolilo 7 (17,5 %) respondentů, nejméně zvolenou odpovědí bylo „Doporučení lékaře“ 5 (12,5 %). Jak je ze získaných dat patrné, rodiče nejvíce ovlivní doporučení učitelky MŠ.

Položka 8: Položka číslo 8. byla otevřenou otázkou, pro rodiče, kteří měli jiný důvod, než bylo v nabídce položky 7. Jednalo se celkem o 7 rodičů, kteří se vyjádřili konkrétněji. Rodiče nejčastěji uváděli, že se jedná o cizince, či že šlo jen o jejich vlastní rozhodnutí. Další rodiče se vyjádřili konkrétněji:

„Naše dítě je šikovné a chytré, takové informace máme i od paní učitelky z MŠ. Je ovšem někdy dětský a moc hravý. Čekáme tedy na posudek z psychologie, kde by nám mělo být řečeno, zda je vhodné dítě poslat do školy či nikoliv.“

„Právě řešíme rozvod a náš syn tuto situaci nenesení příliš dobře, tak chci raději ještě počkat.“

Položka 9: V položce číslo 9 jsem se rodičů ptala, zda již některé z jejich dětí mělo odklad.

Z odpovědí na otázku, zda již některé z jejich dětí mělo odklad vyplynulo, že celkem 80 (78,4 %) dětí odklad nemělo a možnost odkladu školní docházky svého dítěte tak využilo jen 22 (21,6 %) rodičů. Domnívám se, že za tak vysokým číslem rodičů, kteří si o odklad nezažádali, jsou zejména rodiče, kteří řeší nástup svého dítěte do základní školy poprvé.

Položka 10 a 11: V položce číslo 10 jsem se rodičů ptala, zda své dítě připravují na vstup do základní školy. Položka číslo 11 byla určena rodičům, kteří u předchozí položky odpověděli „ano.“ Otázka byla otevřená čili se rodiče mohli vyjádřit konkrétněji, celkem se jednalo o 73 responzí.

Na otázku přípravy dítěte na vstup do základní školy, většina rodičů odpověděla „ano“ 73 (71,6 %) avšak našli se i ti, kteří odpověděli „ne“ 29 (28,4 %). Na tuto otázku navazovala otázka 11, a jak jsem již zmínila jednalo se celkem o 73 responzí, které jsem pro přehlednost rozdělila do 4 kategorií, dle odpovědí, které se opakovaly nejčastěji. Tyto odpovědi jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 2: Kategorie přípravy dítěte na vstup do základní školy ze strany rodičů

Kategorie	n
Čtení, psaní, počítání, logopedie, grafomotorika	23
Časopisy, úkoly a pracovní listy pro předškoláky	19
Povídání o škole, návyky podobné školnímu režimu	18
Samostatnost, sebeobsluha	13

Nejvíce rodičů své děti na vstup do základní školy připravuje za pomoci čtení z knih a časopisů, psaní tiskacích písmen, základy počítání, procvičování grafomotoriky, uvolňovací cviky a jemné motoriky, celkem se jednalo o 23 (31,5 %) rodičů. Za pomoci časopisů, úkolů a pracovních listů pro předškoláky připravuje své děti na školu 19 (26 %) respondentů. Povídání o škole a návyky podobné školnímu režimu využívá 18 (24,7 %) rodičů. A

v poslední řadě samostatnosti a sebeobsluhu vyžaduje 13 (17,8 %) rodičů. Jak je z výsledků patrné, nejsou mezi jednotlivými kategoriemi až takové rozdíly, každopádně je velmi důležité, že většina respondentů své děti na vstup do základní školy připravuje.

Položka 12: V položce číslo 12 jsem se rodičů ptala, zda dostávají od MŠ, do které dochází, informace k zápisu do ZŠ.

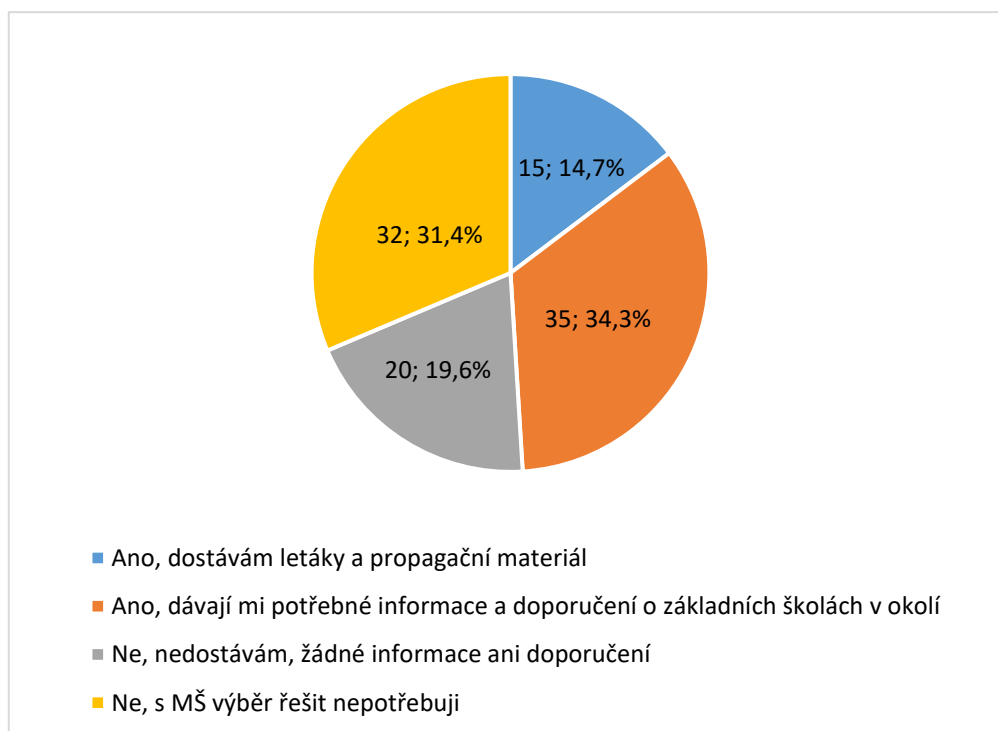
Tabulka 3: Informace k zápisu od MŠ

Možnosti	n	podíl (%)
Ano	66	64,7
Ne	36	35,3

Jak je z odpovědí zřejmé většina rodičů na otázku, zda dostávají informace od MŠ, kde dochází potřebné informace odpověděla „ano“ 66 (64,7 %), odpověď „ne“ zvolilo 36 (35,3 %) rodičů. Jak je z odpovědí patrné většina rodičů od mateřské školy, do které dochází, dostává potřebné informace ohledně zápisu do ZŠ, avšak našli se i rodiče, kteří informace nedostávají.

Položka 13: V položce číslo 13 jsem zjišťovala, zda na výběru základní školy s rodiči spolupracuje MŠ.

Graf 8: Spolupráce MŠ s rodiči, na výběru ZŠ

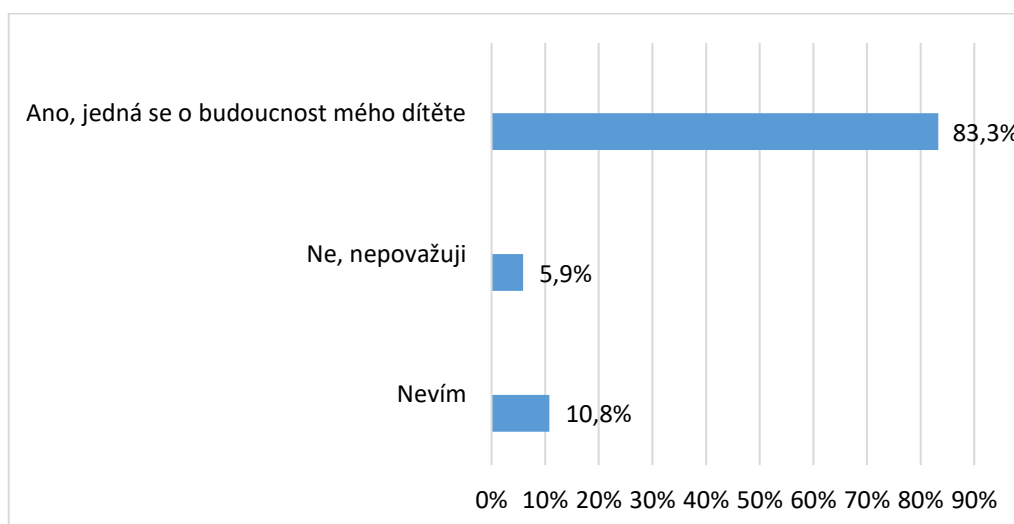

V tomto případě měli respondenti vybrat vyhovující odpověď či zvolit možnost „jiná“, a doplnit ji tak o vlastní vyhovující odpověď, tu však nezvolil žádný z respondentů. Nejvíce respondentů, konkrétně 35 (34,3 %) se vyjádřilo, že dostávají potřebné informace a doporučení o základních školách v okolí. Avšak velmi podobné výsledky se vyskytly v odpovědi, kdy respondenti zvolili možnost, že s MŠ výběr školy řešit nepotřebují, jednalo se tak celkem o 32 (31,4 %) responzí. Podobná situace nastala také v případě zbylých odpovědí, kdy žádné informace ani doporučení nedostává 20 (19,6 %) respondentů a celkem 15 (14,7 %) rodičů dostává letáky a propagační materiály. Čili jsou výsledky velmi vyrovnané.

Položka 14: V položce číslo 14 jsem se rodičů ptala, na zásadní otázku, a to, zda považují výběr základní školy za důležitý.

Graf 9: Přístup rodičů k volbě základní školy

V této otázce jsem se zjišťovala, zda rodiče, považují výběr základní školy za důležitý. Nejvíce respondentů zvolilo odpověď „ano, jedná se o budoucnost mého dítěte“ 85 (83,3 %), „nevím“ zvolilo 11 (10,8 %) a odpověď „ne, nepovažuji“ volilo pouhých 6 (5,9 %). Což je dle mého názoru velmi kladným zjištěním.

Položka 15: V položce číslo 15 jsem zjišťovala, zda již rodiče mají vybranou vhodnou základní školu pro své dítě.

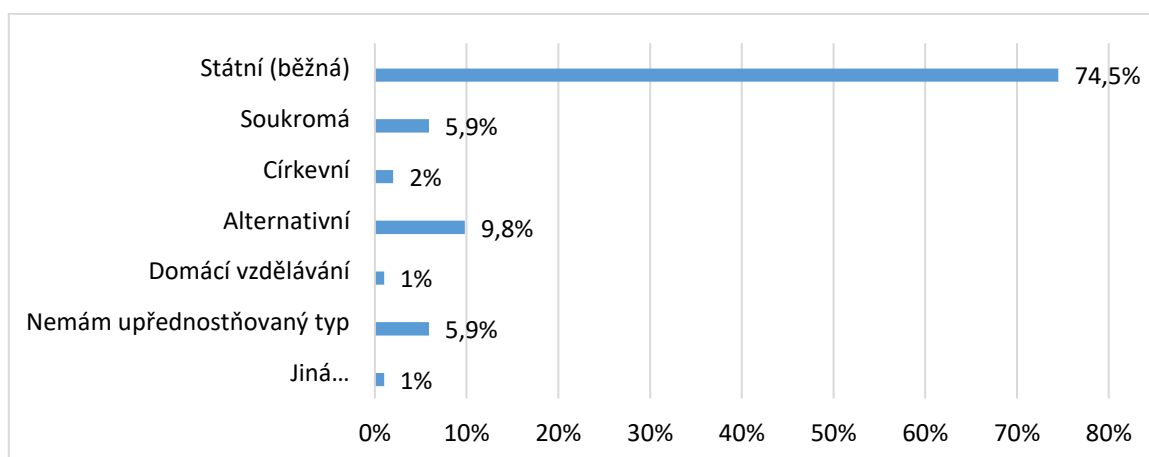
Tabulka 4: Fáze výběru ZŠ

Možnosti	n	podíl (%)
Ano, mám již vybranou konkrétní školu, o kterou mám zájem	74	72,5
Ano, mám zhruba představu o vhodné základní škole pro své dítě	20	19,6
Ne, přemýšlel/la jsem o tom	5	4,9
Ne, nemám konkrétní představu	3	2,9

Výsledky v této otázce jsou jasné, respondenti měli možnost zvolit si ze 4 čtyř odpovědí tu nejvíce vyhovující. Nejvíce respondentů uvedlo, že již mají vybranou konkrétní školu, o kterou mají zájem, jednalo se o 74 (72,5 %) rodičů. Zatím jen hrubou představu o základní škole pro své dítě mělo 20 (19,6 %) respondentů. Žádný markantní rozdíl nebyl mezi dvěma posledními odpověďmi, kdy o vhodné ZŠ nepřemýšlelo 5 (4,9 %) respondentů, a ještě ani konkrétní představu nemělo jen 3 (2,9 %).

Položka 16: V položce číslo 16 měli rodiče vybrat jaký typ základní školy upřednostňují.

Graf 10: Upřednostňovaný typ ZŠ

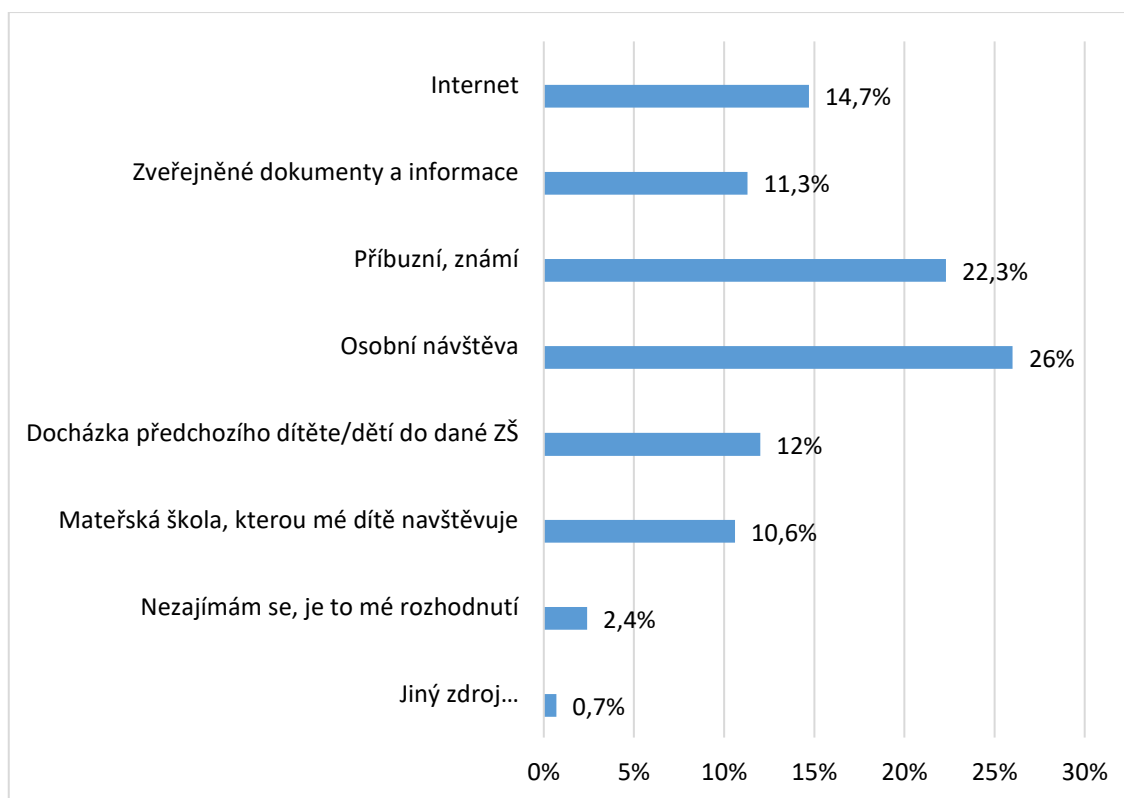

Jak je již z grafu patrné většina účastníků volí pro své dítě státní základní školu, celkem tedy 76 (74,5 %) rodičů. Alternativní možnost volí 10 (9,8 %), soukromou základní školu zvolilo 6 (5,9 %) rodičů a stejně tak 6 (5,9 %) účastníků nemá upřednostňovaný typ.

Církevní základní školy zvolili 2 účastníci (2 %), nejméně volenou možností bylo domácí vzdělávání 1 (1 %) a možnost „jiná“ taktéž pouze 1 (1 %). Možnost „jiná“ zvolil jeden respondent a vyjádřil se tak konkrétněji: „*Lesní komunitní škola*“. Z výsledků je patrné, že většina rodičů volí státní školu, i když můžeme sledovat, že se najdou i tací, kteří volí jiné alternativy vzdělání svého dítěte.

Položka 17: V otázce číslo 17 měli rodiče vybrat, které zdroje informací na ně mají největší vliv při výběru vhodné základní školy. Vybrat měli celkem 3 možnosti. Rodiče, kteří volili možnost „g) *Nezajímám se, je to mé rozhodnutí*“ vybírali pouze jednu možnost.

Graf 11: Faktory podmiňující výběr základní školy

Z výše uvedených odpovědí je jasné, že ve faktorech, které rodiče ovlivňují nenalezneme markantní rozdíly. Největší počet odpovědí získala osobní návštěva dané ZŠ 76 (26 %). Celkem 65 (22,3 %) rodičů dá na doporučení od příbuzných či známých, 43 (14,7 %) si potřebné informace najde na internetu. Nyní se již dostáváme k podobným odpovědím mezi kterými, nebyl nijak velký rozdíl. Docházka přechozího dítěte/děti ovlivní 35 (12 %) rodičů, zveřejněné dokumenty a informace vyvěšené např. v prostorách MŠ mají vliv na 33 (11,3 %) účastníků, informace od mateřské školy, kterou dítě navštěvuje volilo 31 (10,6 %) respondentů, celkem 7 (2,4 %) respondentů zvolilo, že se nezajímají a považují výběr

základní školy, jako výhradně jejich rozhodnutí. Odpověď „jiná“ zvolili 2 (0,7 %) účastníci. Jejich odpovědi jsou následující:

„Oba s manželem jsme do této školy chodili. Tudiž známé některé učitele, prostředí...“

„Informace od rodičů, děti navštěvující danou ZŠ.“

Z celkového výčtu odpovědí můžeme soudit, že mezi třemi hlavními faktory podmiňujícími výběr základní školy je jednoznačně **osobní návštěva, příbuzní či známí a internet.**

Položka 18: V položce číslo 18 měli rodiče ohodnotit osobní kritéria výběru základní školy dle jejich významu.

Tabulka 5: Osobní kritéria výběru základní školy

Osobní kritéria	1	2	3	4	5
Vzdálenost od bydliště/zaměstnání	51 %	22,5 %	17,6 %	5,9 %	2,9 %
Výše školného	23,5 %	26,5 %	23,5 %	12,7 %	13,7 %
Provozní doba	25,5 %	36,3 %	25,5 %	7,8 %	4,9 %
Materiální vybavení školy	24,5 %	44,1 %	20,6 %	5,9 %	4,9 %
Možnost adaptačního procesu před vstupem dítěte do ZŠ	22,5 %	28,4 %	25,5 %	11,8 %	11,8 %
Otevřená spolupráce školy s rodinou	58,8 %	24,5 %	10,8 %	3,9 %	2 %
Provoz školní družiny, její prostory a vybavení	42,2 %	35,3 %	15,7 %	4,9 %	2 %
Nabídka kroužků	28,4 %	30,4 %	25,5 %	10,8 %	4,9 %
Možnost stravování ve školní jídelně	60,8 %	25,5 %	10,8 %	2 %	1 %
Způsob dopravy do ZŠ	48 %	26,5 %	16,7 %	4,9 %	3,9 %

Agenda: 1 – velmi významné, 2- významné, 3- středně významné, 4 - méně významné, 5- nevýznamné.

Relativní četnost nejčastější odpovědi je v tabulce tučně zvýrazněna.

V této otázce jsem využila metodu škálování, kdy rodiče měli ohodnotit důležitost osobních kritérií výběru základní školy dle jejich důležitosti. Jak se dozvídáme, rozdíly nejsou až tak markantní, jak by se dalo očekávat. Celkem 51 % respondentů považuje kritérium vzdálenosti od místa bydliště či zaměstnání za velmi významné, 22,5 % za významné, 17,6 % za středně významné, méně významné toto kritérium shledává 5,9 % respondentů a za nevýznamné jej považuje pouze 2,9 % respondentů. Jak z výzkumu vyplívá polovina respondentů považuje toto kritérium za velmi významné.

Dalším kritériem byla výše školného, kdy celkem 23,5 % respondentů označilo toto kritérium za velmi významné, 26,5 % za významné, 23,5 % středně významné, méně významné toto kritérium shledává 12,7 % a nevýznamné 13,7 %. Z celkového výsledku vyplynulo, že toto kritérium rodiče považují za významné.

Celkem 25,5 % respondentů považuje provozní dobu školy za velmi významnou, 36,3 % ji shledává významnou, 25,5 % za středně významnou, méně významná byla pro 7,8 % a nevýznamnou ji označilo 4,9 % respondentů.

Celkem 24,5 % respondentů považuje materiální vybavení školy za velmi významné, 44,1 % za významné, 20,6 % za středně významné, 5,9 za méně významné, a nevýznamné je pro 4,9 % respondentů.

Možnost adaptačního procesu před vstupem dítěte shledává 22,5 % respondentů velmi významným, 28,4 % za významné, středně významné je pro 25,5 %, méně významné pro 11,8 % a nevýznamné pro 11,8 % respondentů.

Otevřená spolupráce školy a rodiny označilo 58,8 % respondentů za velmi významné, 24,5 % za významné, 10,8 % za středně významné, 3,9 % za méně významné a nevýznamná je pro pouhá 2 % respondentů.

Celkem 42,2 % respondentů považuje provoz školní družiny, její prostory a vybavení za velmi důležité, 35,3 % za významné, 15,7 % za středně významné, méně významné je pro 4,9 % a nevýznamné pro 2 %.

Nabídka kroužků je velmi významná pro 28,4 % respondentů, významná pro 30,4 %, 25,5 % ji shledává středně důležitou, méně významná je pro 10,8 % a nevýznamná je pro 4,9 % respondentů.

Celkem 60,8 % respondentů považuje možnost stravování ve školní jídelně za velmi významné kritérium, 25,5 % za významné, 10,8 % za středně významné, pouhá 2 % za méně významné a jen 1% nevýznamné.

Posledním kritériem byl způsob dopravy do základní školy přičemž 48 % respondentů jej považuje za velmi významné, 26,5 % za významné, 16,7 % za středně významné, 4,9 % za méně významné, a v poslední řadě 3,9 % za nevýznamné.

Položka 19: V otázce číslo 19 měli rodiče ohodnotit vzdělávací kritéria výběru základní školy dle jejich významu.

Tabulka 6: Vzdělávací kritéria výběru základní školy

Vzdělávací kritéria	1	2	3	4	5
Pověst školy	61 %	30 %	8 %	0 %	1 %
Školní vzdělávací program	50 %	30,4 %	12,7 %	4,9 %	2 %
Počet dětí ve třídě	41,2 %	32,4 %	16,7 %	5,9 %	3,9 %
Vedení ZŠ	52 %	34,3 %	9,8 %	2,9 %	1 %
Složení pedagogického sboru	47,1 %	36,3 %	11,8 %	3,9 %	1 %
Výuka jazyků	44,1 %	35,3 %	16,7 %	2,9 %	1 %
Přítomnost speciálního pedagoga nebo psychologa na škole	15,7 %	30,4 %	33,3 %	10,8 %	9,8 %
Účast na soutěžích a pořádání různých akcí	14,7 %	23,5 %	31,4 %	19,6 %	10,8 %

Agenda: 1 – velmi významné, 2- významné, 3- středně významné, 4 - méně významné, 5- nevýznamné.

Relativní četnost nejčastější odpovědi je v tabulce tučně zvýrazněna.

V této položce jsem také využila metodu škálování, kdy měli rodiče ohodnotit vzdělávací kritéria výběru základní školy dle jejich důležitosti. Celkem 61 % respondentů považuje pověst školy za velmi významnou, 30 % za významnou, středně významnou ji shledává 8 %, méně významnou 0 % a nevýznamnou pouze 1 %.

Celkem 50 % respondentů považuje školní vzdělávací program za velmi významné kritérium, 30,4 % za významné, za středně významné jej považuje 12,7 %, méně významné 4,9 % a za nevýznamné pouhá 2 %.

Počet dětí ve třídě je velmi významný pro 41,2 % respondentů, významný pro 32,4 %, středně významný pro 16,7 %, méně významný pro 5,9 % a nevýznamný pro 3,9 %.

Vedení ZŠ shledává za velmi významné kritérium 52 % respondentů, 34,3 % za významné, středně významné je pro 9,8 %, méně významné pro 2,9 % a nevýznamné pro 1 % respondentů.

Celkem 47,1 % respondentů považuje složení pedagogického sboru za velmi významné, 36,3 % za významné, 11,8 % za středně významné, 3,9 % za méně významné a 1 % za nevýznamné.

Celkem 44,1 % považuje výuku jazyků za velmi významné, 35,3 % za významné, 16,7 % za středně významné, 2,9 % za méně významné a 1 % za nevýznamné.

Přítomnost speciálního pedagoga nebo psychologa na škole je velmi významné pro 15,7 % respondentů. Za významné jej označilo 30,4 %, středně významné je pro 33,3 %, méně významné pro 10,8 % a nevýznamné pro 9,8 % respondentů.

Celkem 14,7 % respondentů označilo účast na soutěžích a pořádání různých akcí za velmi významné, 23,5 % za významné, středně významné je pro 31,4 %, méně významné pro 19,6 % a nevýznamné pro 10,8 % respondentů.

Položka 20: Položka 20 byla pro rodiče otevřená v případě, že by se chtěli ještě k něčemu vyjádřit. Odpovědi byly následující:

„Při neomezených finančních a časových možnostech, bychom volili alternativní školu i dál od bydliště, ale za stávajících okolností volíme státní spádovou školu.“

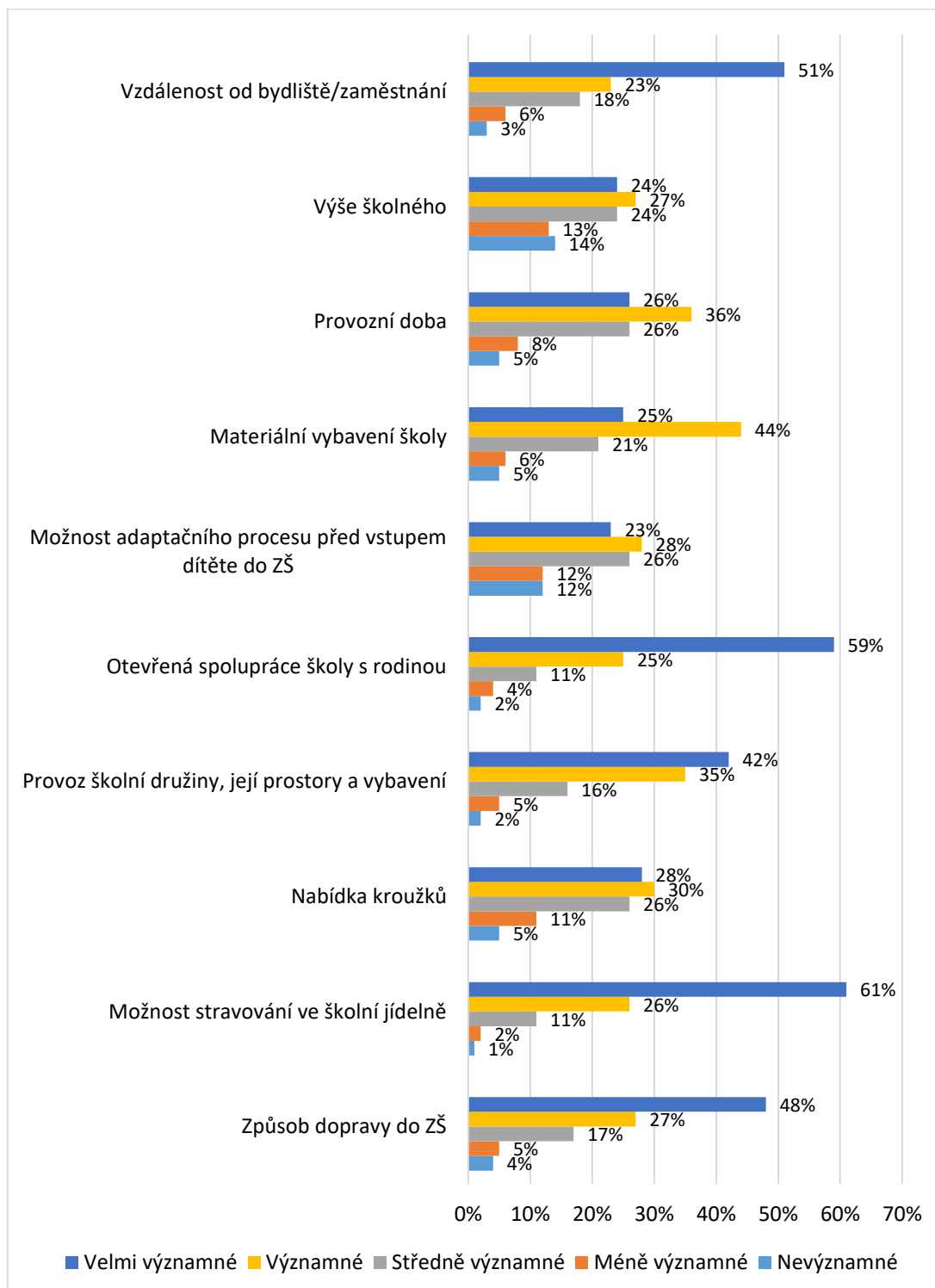
„Škola musí bavit a připravit do všech oblastí praktického života.“

6.2 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

Následující kapitola je věnována shrnutí výsledků výzkumu a jejich interpretaci. V první části se věnují odpovědím na výzkumné otázky, přičemž má každá svůj graf a komentář. Druhá část kapitoly je zaměřena na posouzení stanovených výzkumných tvrzení a jejich následnou interpretaci. Všechna získaná data jsou stručně okomentována.

Výzkumná otázka č. 1: Jaká kritéria rodiče považují za důležitá při výběru základní školy?

Graf 12: Osobní kritéria výběru základní školy

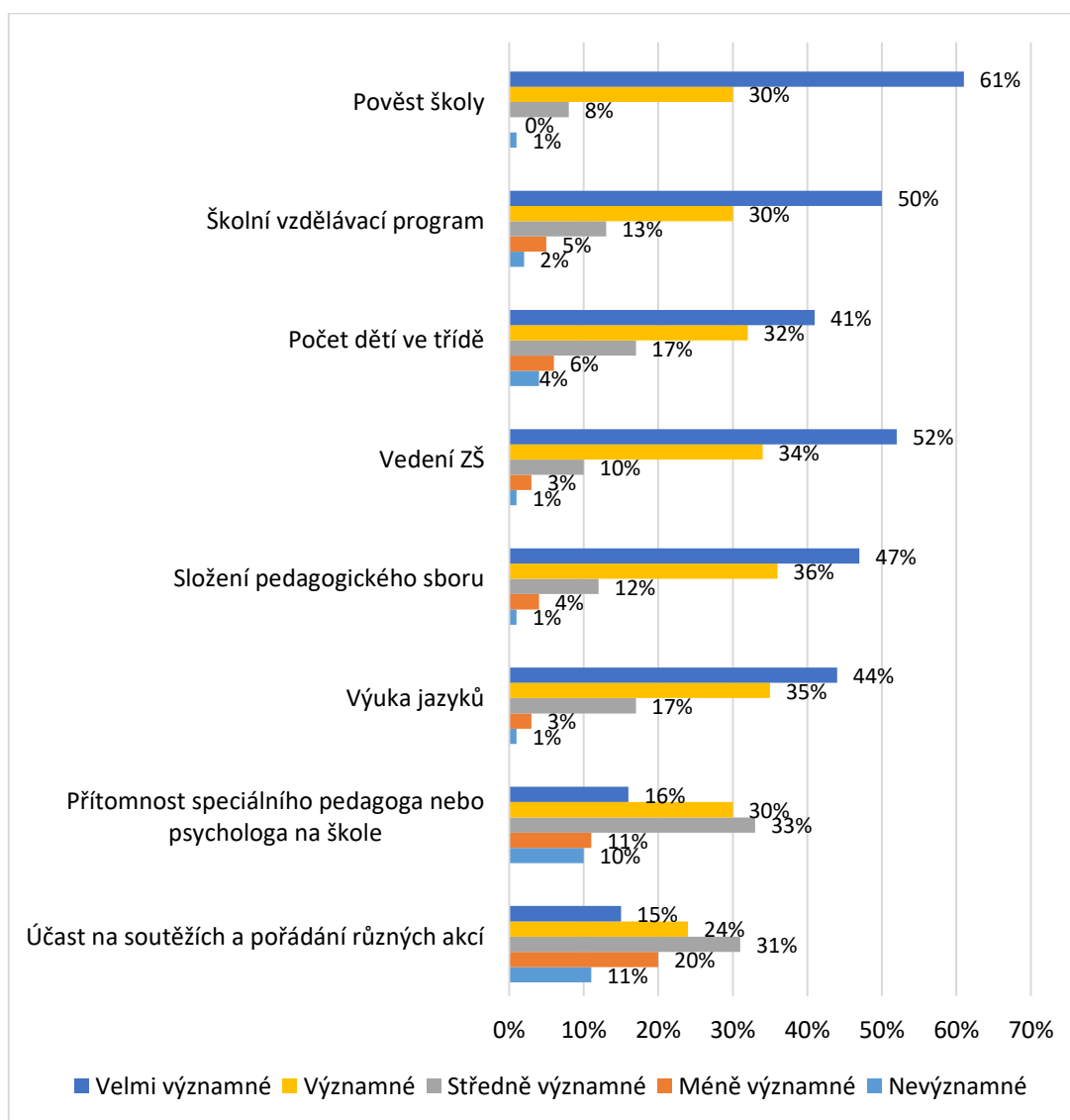

Dle zjištěných dat můžeme konstatovat, že za nejvíce významné rodiče považují tato kritéria v následujícím pořadí, **možnosti stravování ve školní jídelně (61 %)**, **otevřenou spolupráci s rodinou (59 %)**, **vzdálenost od místa bydliště/zaměstnání (51 %)**, **způsob dopravy do ZŠ (48 %)**, a nakonec **provoz školní družiny, její prostory**

a vybavení (42 %). Z celkového výčtu uvedených kritérií jsou to právě tato výše uvedená osobní kritéria, která jsou pro rodiče při výběru základní školy velmi významná. Dle mého názoru jsou tato zjištění pozitivní, jelikož vzdálenost od místa bydliště/zaměstnání se umístilo až na třetím místě pomyslného žebříčku hodnot. Pro rodiče je významných více kritérií, jako nevýznamné nevyplývalo žádné kritérium.

Výzkumná otázka č. 1: Jaká kritéria rodiče považují za důležitá při výběru základní školy?

Graf 13: Vzdělávací kritéria výběru základní školy

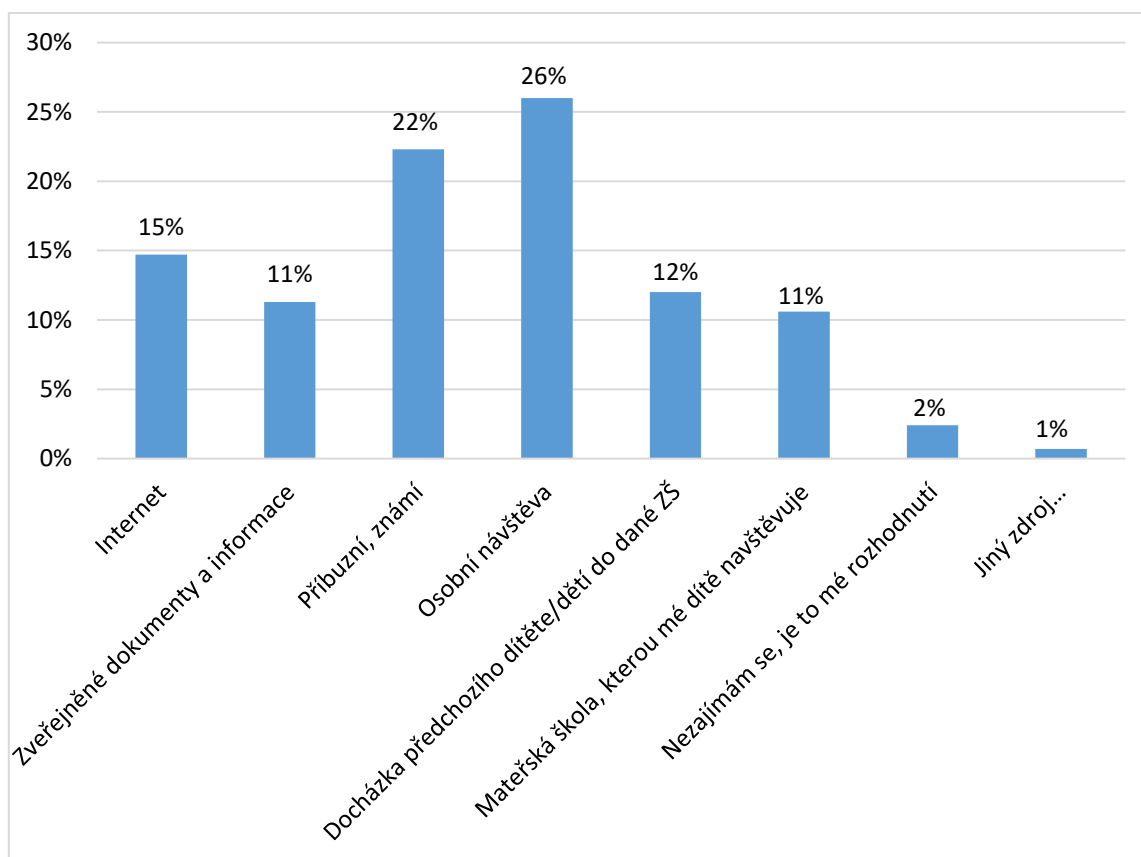

Dle zjištěných dat je jasné, že v oblasti vzdělávacích kritérií výběru základní školy považují rodiče za nejvíce důležitá tato kritéria, v následujícím pořadí, **pověst školy (61 %)**, poté **vedení základní školy (52 %)**, **školní vzdělávací program (50 %)**, **složení pedagogického sboru (47 %)**, **výuka jazyků (44 %)**, a na závěr **počet dětí ve třídě (41 %)**. Z celkového výčtu uvedených kritérií bylo těchto šest kritérií hodnoceno nejvýše a jsou tedy pro rodiče

při výběru základní školy velmi významná. Stejně jako u předešlých vzdělávacích kritérií je i zde patrné, že je pro rodiče významných více kritérií.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké faktory podmiňují výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku?

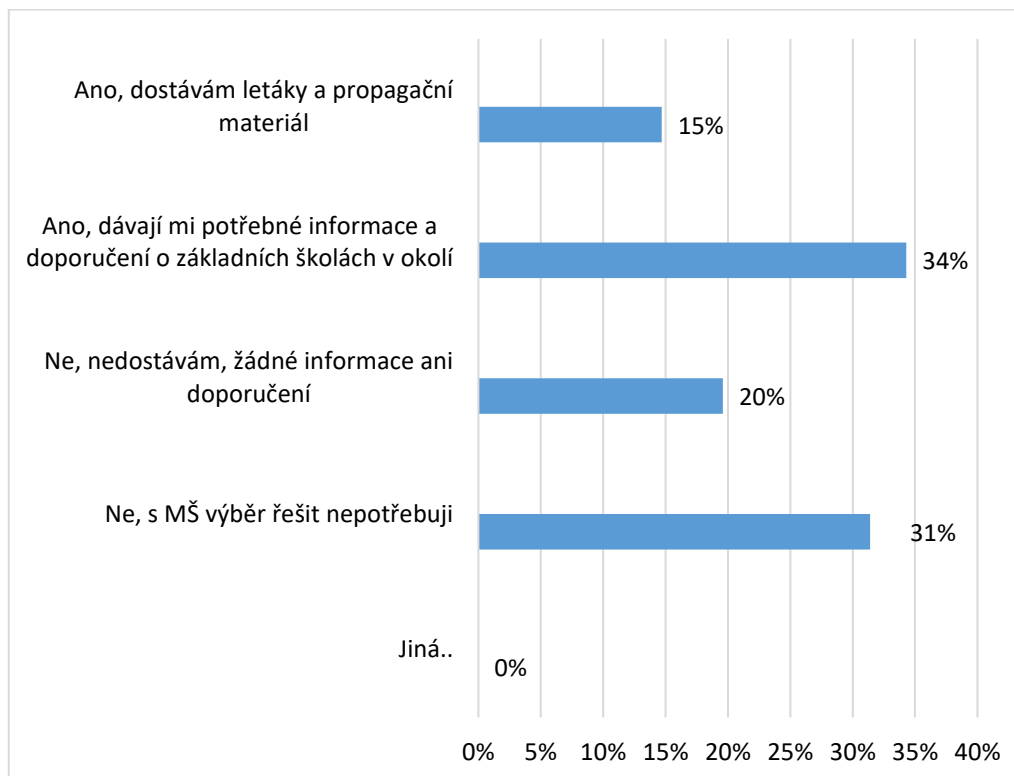
Graf 15: Faktory podmiňující výběr základní školy

Nejvíce rodičů ovlivní **osobní návštěva dané ZŠ (26 %)**, celkem **(22 %)** rodičů dá na **doporučení od příbuzných či známých**, **(15 %)** si potřebné informace hledá na **internetu**. Je zřejmé, že na rodiče má stále velký vliv osobní zkušenost či osobní návštěva dané školy, předpokládám, že tak rodič má možnost setkat se s některými pedagogy, kteří by eventuelně mohly učit jejich dítě. A samozřejmě i určitá atmosféra a klima školy zanechá v rodiči určitý dojem. Jak se ukázalo, informace od příbuzných či známých mají pro rodiče také velký význam. Dalo by se předpokládat, že příbuzní a známí doporučují školy na kterých jsou jejich vlastní děti. Jako další významný faktor se ukázal nedozírný společník dnešní doby, internet. Spoustu rodičů tedy zajímají webové stránky školy či skupiny na sociálních sítích. Mají možnost se tak dozvědět potřebné informace z domova.

Výzkumná otázka č. 3: Jakým způsobem se mateřské školy spolupodílí na výběru základní školy?

Graf 16: Spolupráce MŠ s rodiči, na výběru ZŠ

Potřebné **informace a doporučení o základních školách v okolí** dostává (**34 %**) rodičů. Výběr základní školy s mateřskou školou **nepotřebuje řešit (31 %)** rodičů, **žádné informace ani doporučení** bohužel nedostává (**20 %**) rodičů a (**15 %**) dostává od mateřské školy **letáky a propagační materiál**. Jak je vidět z předešlého výčtu, mateřské školy se na výběru základní školy podílí různě a výsledky jsou velmi vyrovnané. Jsou rodiče, kteří dostávají potřebné informace a doporučení o základních školách v jejich okolí, avšak stejně tak se našli i rodiče, kteří s mateřskou školou výběr základní školy nepotřebují. Našli se i rodiče, kteří žádné informace ani doporučení nedostávají, ale možná by i nějaké ocenili. Nejmenší procento rodičů uvedlo, že dostávají od mateřské školy letáky a propagační materiály. Sloučíme-li odpovědi rodičů, kteří uvedli že dostávají potřebné informace a rodičů, co dostávají od mateřské školy letáky a propagační materiál, je těchto odpovědí nejvíce. Je možné, že ti rodiče, kteří výběr školy s mateřskou školou řešit nepotřebují jsou ti, kteří již vybírali školu po několikáté.

- **P1: Rodiče vysokoškolsky vzdělaní považují výběr základní školy za více důležitý než rodiče se středoškolským vzděláním.**

Porovnávány 2 kategorie – nejvyšší dosažené vzdělání rodičů a jejich přístup k volbě ZŠ

Tabulka 7: Nejvyšší dosažené vzdělání + důležitost výběru ZŠ

Důležitost výběru ZŠ	VŠ		SŠ s maturitou	
	n	podíl (%)	n	podíl (%)
Ano	49	94,2 %	22	81,5 %
Ne	0	0 %	0	0 %
Nevím	3	5,8 %	5	18,5 %

Výběr základní školy považuje za důležitý 94,2 % vysokoškolsky vzdělaných rodičů a 81,5 % rodičů středoškolsky vzdělaných. Absolutní rozdíl činí pouze (12,7 %) a zároveň nikdo z respondentů nevedl, že by pro něj nebyl výběr ZŠ důležitý. Dle výsledku provedeného T - Testu, kdy vypočtená výsledná hodnota t je menší než kritická hodnota ($0.4845 < 2.353$), se nejedná o věcně významný rozdíl. Nemůžeme tedy tento předpoklad potvrdit.

Výsledek: Pro rodiče středoškolsky vzdělané je výběr základní školy stejně důležitý, jako pro vysokoškolsky vzdělané rodiče.

- **P2: Rodiče z vesnice považují kritérium vzdálenosti školy od místa bydliště za velmi významné, na rozdíl od rodičů z města.**

Porovnávány 2 kategorie – místo bydliště + kritérium vzdálenosti od místa bydliště/zaměstnání

Tabulka 8: Místo bydliště + kritérium vzdálenosti od místa bydliště/zaměstnání

Kritérium vzdálenosti od místa bydliště	Město		Vesnice	
	n	podíl (%)	n	podíl (%)
Velmi významné	22	45,8 %	30	48,1 %

Kritérium vzdálenosti od místa bydliště je velmi významné pro 45,8 % rodičů z města a pro 48,1 % rodičů z vesnice. Rozdíl mezi obyvateli měst a vesnic je zanedbatelný (2,3 %) a nejedná se tak o věcně významný rozdíl. Tento předpoklad se tedy nepotvrdil.

Výsledek: Pro rodiče z vesnice i z města je kritérium vzdálenosti školy od místa bydliště velmi významné.

Celkově tedy můžeme konstatovat, že se ani jeden předpoklad nepotvrdil. Neberu tento fakt, jako zklamání, nýbrž, jako podnět k hlubšímu zkoumání.

7 SHRnutí VÝSLEDKŮ

Hlavními výzkumnými cíli této práce bylo zjistit kritéria, která rodiče při výběru základní školy upřednostňují. Určit faktory, které mají na rodiče rozhodující vliv při výběru základní školy a jakým způsobem se na výběru základní školy spolupodílí mateřské školy.

Na výzkumné cíle navazovaly výzkumné otázky, mezi které patřilo zjišťování, jaká kritéria rodiče považují za důležitá při výběru základní školy. Pro potřeby výzkumu byla kritéria rozdělena na dvě podoblasti, a to osobní kritéria výběru základní školy a vzdělávací kritéria výběru základní školy. Při sloučení výsledků obou podoblastí, jsou výsledky následující. Pro rodiče dětí předškolního věku se jako nejvýznamnější kritéria jeví jednoznačně pověst školy a možnost stravování ve školní jídelně, otevřená spolupráce s rodinou, vedení základní školy, vzdálenost od místa bydliště/zaměstnání, školní vzdělávací program, způsob dopravy do ZŠ, složení pedagogického sboru, výuka jazyků, provoz školní družiny, její prostory a vybavení a na závěr počet dětí ve třídě. Výčet těchto položek představuje sumarizované výsledky kritérií, které rodiče označili za velmi důležité při výběru základní školy pro jejich dítě. Z uvedeného seznamu, lze usuzovat, že je pro rodiče důležité více kritérií, než by se dalo očekávat. Za nevýznamné či méně významné rodiče označili opravdu jen malé množství z nabízených kritérií.

Jako hlavní faktory podmiňující výběr základní školy se ukázaly následující: osobní návštěva, zkušenosti příbuzných či známých a internet. Je patrné, že na rodiče má stále velký vliv osobní zkušenost či návštěva dané školy. Předpokládám, že tak rodič má možnost setkat se s některými pedagogy, kteří by eventuelně mohli učit jejich dítě. A samozřejmě určitá atmosféra a klima školy zanechá v rodiči určitý dojem. Jak se ukázalo, informace od příbuzných či známých mají na rodiče také velký vliv. Dalo by se předpokládat, že příbuzní a známí doporučují školy, na které dochází jejich vlastní děti. Jako další významný faktor se ukázal nedozírný společník dnešní doby, internet. Spoustu rodičů tedy zajímají webové stránky školy či skupiny na sociálních sítích. Mají možnost se tak dozvědět potřebné informace z domova.

Co se týče otázky spolupráce mateřské školy na výběru základní školy, ukázaly se výsledky jako velmi vyrovnané. Je zřejmé, že jsou rodiče, kteří dostávají potřebné informace a doporučení o základních školách v jejich okolí, avšak stejně tak se našli i rodiče, kteří s mateřskou školou výběr základní školy řešit nepotřebují. Objevili se i rodiče, kteří žádné informace ani doporučení nedostávají, ale možná by i nějaké ocenili. Nejmenší procento rodičů uvedlo, že dostávají od mateřské školy letáky a propagační materiály. V konečném

důsledku bylo těch, kteří potřebné informace dostávají nejvíce. Je možné, že ti rodiče, kteří výběr školy s mateřskou školou řešit nepotřebují jsou ti, kteří již vybírali školu po několikáté.

Ačkoliv se ukázalo, že nelze ani jeden z předpokladů potvrdit, neberu tento fakt, jako zklamání. Jelikož první předpoklad dokazuje, že výběr školy byl velmi důležitý jak pro rodiče vysokoškolsky vzdělané, tak pro rodiče se středoškolským vzděláním. Druhý předpoklad také nemohl být potvrzen, jelikož rozdíly byly minimální. Kritérium vzdálenosti školy od místa bydliště je stejně významné, jak pro rodiče z města, tak z vesnice.

Podobné problematice se věnují také autorky Simonová & Straková (2015) ve své publikaci „Výběr základní školy v ČR a faktory, které jej ovlivňují“ a dále autorka Simonová v publikaci „Postoje rodičů k výběru základní školy“. Věnují se zde zejména nerovnému přístupu k vzdělávání. Získaná data autorek v těchto publikacích naznačují, že podíl rodičů, kteří vybírali školu, je vyšší než podíl těch, kteří považují výběr školy za důležitý. Znamená to tedy, že školu vybírali i ti rodiče, kteří výběr za důležitý nepovažují. Dle autorek výběr základní školy nabývá podobu sociokulturního fenoménu. Rodiče vnímají, že v předškolním roce se volba školy stává tématem, které definuje hodnotu jejich rodičovství. Ve svém výzkumu jsem dosáhla podobných výsledků, nadprůměrná většina rodičů pro své dítě školu vybírá a její výběr považuje za důležitý. V této souvislosti bych ráda zmínila kvantitativní výzkum realizovaný společností STEM/MARK (2009), který ukázal že téměř polovina rodičů (45 %) základní školu pro své dítě vybírala. Přístup k výběru školy přitom významně souvisel se socioekonomickým statutem rodiny. Školu pro své dítě nevybíralo 69 % rodičů bez maturity oproti pouhým 34 % rodičů s vysokoškolským vzděláním.

Je zřejmé že názory a zkušenosti rodičů s výběrem základní školy se liší, a jsou individuální záležitostmi, přičemž by se má zjištění dala zkoumat ještě více do hloubky. Ačkoliv rodiče nejčastěji volí státní školu, nemyslím si, že by toto zjištění bylo negativní, jelikož je velké množství státních základních škol, které vynikají svou prestiží. Objevila se i spousta rodičů, kteří volí alternativní směry či jiné způsoby vzdělávání svých dětí.

7.1 Doporučení do praxe

Výsledky práce by mohly být užitečné pro mateřské školy, rodiče a do jisté míry i pro školy základní. Uvedením kritérií a faktorů, které rodiče označili za důležité doufám v to, že by právě tyto informace mohly posloužit, jak vedení mateřských škol, tak i základních. A mohly by z nich být vyvozeny obecné požadavky rodičů, na které by školy měly možnost se

zaměřit. Za důležité považuji zmínit fakt, že většina rodičů své dítě na vstup do základní školy připravuje. Ačkoliv si přípravu dítěte do základní školy udávají za cíl zejména mateřské školy, měla by se v tomto období zintenzivnit i domácí příprava budoucího školáka. Jelikož v domácím prostředí dítě stále tráví nejvíce času. Rodiče by neměli žít v domněnku, že je mateřská škola za přípravu dítěte do základní školy plně odpovědná. Ačkoliv příprava v mateřské škole bude některým dětem stačit, přesto nemůžeme úlohu rodičů zcela opomenout. Důležité je, aby rodiče s učiteli mateřských škol spolupracovali.

Ve své práci jsem vymezila i část směrů, které by mohly rodičům při výběru školy pomoci. Také však mohou rodičům při výběru školy posloužit publikace, které radí, jak zvolit vhodnou školu a odpovídají na nejčastější otázky spojené s daným tématem. Dle mého názoru je v tomto případě důležité se zaměřit na studium relevantních zdrojů.

Učitelé v mateřských školách by se měli zajímat o danou problematiku a děti na přechod z preprimárního do primárního vzdělávání připravovat a zajímat se, kam bude dítě směřovat ve své další vzdělávací dráze. Vhodné by byly i konzultace s rodiči ohledně výběru školy, či doporučení o vhodných školách v okolí. I když z výzkumu vyplynulo, že většina mateřských škol informuje rodiče o požadavcích k zápisu do 1. třídy a spolupodílí se na výběru školy, je třeba tuto spolupráci stále posilovat.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na výběr základní školy rodiči dětí předškolního věku. Cílem celé práce bylo tedy zjistit zkušenosti, názory a postup rodičů při výběru základní školy. Z výsledků je patrné, že se všechny výše uvedené aspekty u rodičů liší a jsou individuální záležitostí. Daná výzkumná zjištění by se dala zkoumat ještě více do hloubky. Například zda a případně jaký rozdíl byl mezi rodiči, se zkušenostmi s výběrem základní školy oproti rodičům bez zkušeností.

V teoretické části bakalářské práce jsem se především snažila získat teoretický základ pro výzkumné šetření. Cílem teoretické části bylo zejména vymezení hlavních pojmů, týkajících se problematiky přípravy dítěte na vstup do základní školy a vymezení teoretických východisek spojených s volbou základní školy. Na úvod teoretické části jsem považovala za důležité vyzdvihnout význam předškolního vzdělávání v kontextu přípravy dítěte na vstup do základní školy, ale i na pozitivní dopady předškolní docházky. Předškolní vzdělávání je dle mého názoru základním kamenem pro navazující základní vzdělávání. Co se týče problematiky vstupu do základní školy, jednalo se zejména o vymezení pojmů, jako jsou školní zralost, školní připravenost, zápis do 1. třídy či odklady povinné školní docházky. K nástupu dítěte do základní školy neodmyslitelně patří zejména rodina. Specifikovala jsem rodinu s dítětem předškolního věku, současnou rodinu a samozřejmě možnosti výběru základní školy a možná kritéria, kterými se rodiče mohou při výběru školy řídit.

Hlavními výzkumnými cíli této práce bylo zjistit kritéria, která rodiče při výběru základní školy upřednostňují. Určit faktory, které mají na rodiče rozhodující vliv při výběru základní školy a jakým způsobem se na výběru základní školy spolupodílí mateřské školy. V praktické části práce tedy bylo prezentováno dotazníkové šetření. Jehož respondenty byli rodiče dětí předškolního věku.

Jak vyplynulo z výzkumného šetření, rodiče nad volbou základní školy přemýšlí a školu pro své dítě vybírají. Většina rodičů v dotazníkovém šetření měla již vybranou konkrétní školu pro své dítě. Vyhodnocená data také poskytla výčet kritérií, která rodiče považují za důležitá a faktory významné při rozhodování o výběru základní školy. Při výběru školy, by rodiče měli kromě osobních či vzdělávacích kritérií uvažovat nad potřebami a jedinečností jejich dítěte. Zejména by měli k volbě školy přistupovat zodpovědně, jelikož tato volba ovlivní další vzdělávací dráhu dítěte.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Bednářová, J., & Šmardová, V. (2010). *Školní zralost, co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer press.
- 2) Beníšková, T. (2007). *První třídou bez pláče*. Praha: Grada.
- 3) Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Philadelphia, PA: Westview Press.
- 4) Franclová, M. (2013). *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada.
- 5) Franklová, Z. (2015). Domácí vzdělávání. *NUV*, 4(1), 1-4.
- 6) Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu* (2., rozš. české vyd). Brno: Paido.
- 7) Greger, J., Simonová, J., & Straková, J. (2015). *Spravedlivý start? Nerovné šance v předškolním vzdělávání a při přechodu na základní školu*. Praha: Pedagogická fakulta UK.
- 8) Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada.
- 9) Klégrová, J. (2003). *Máme doma prvňáčka*. Praha: Mladá fronta.
- 10) Kořátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola. Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* (2. vyd.). Praha: Grada.
- 11) Kropáčková, J. (2004). Školní zralost a školní připravenost. *Informatorium*, 11(2), 6-8.
- 12) Kropáčková, J. (2008). *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál.
- 13) Langmeier, J., & Matějček, Z. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- 14) Ležalová, R. (2010). Odklady školní docházky. *Řízení mateřské školy*, 12(1), 1-15.
- 15) Majerčíková, J. (2012). *Rodina s predškolákem: výskum rodín s deťmi predškolského veku*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- 16) Majerčíková, J. (2017). Odklady povinné školní docházky v perspektivě učitelek mateřských škol. *Orbis schoale*, 11(1), 9–30.
- 17) Matějček, Z. (2005). *Prvních 6 let ve výchově a vývoji dítěte*. Praha: Grada.

- 18) Mertin, V., & Gillernová, I. (2010). *Psychologie pro učitelky mateřské školy* (2. vyd.). Praha: Portál.
- 19) Mertin, V. (2011). *Výchovné maličkosti: průvodce výchovou dítěte do 12. let*. Praha: Portál.
- 20) Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/45304/>.
- 21) Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (2017). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/43792/>.
- 22) Informace a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k individuálnímu vzdělávání žáků v základní škole. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/46873/>.
- 23) Musset, P. (2012). *School choice and equity: current policies in OECD countries and a literature review*. OECD Education Working Papers No. 66. Paris: OECD Publishing.
- 24) Předškolní vzdělávání. (2011). Praha: NUV.
Dostupné z <http://www.nuv.cz/t/predskolni-vzdelavani>
- 25) Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- 26) Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál.
- 27) Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- 28) Sheridan, S. M., & Kratochwill, T. R. (2010). *Conjoint Behavioral Consultation: Promoting Family-School Connections and Interventions* (2nd ed.). New York: Springer Science+Business Media.
- 29) Simonová, J. (2015). Postoje rodičů k volbě základní školy. *Studia paedagogica*, 20(3), 70-88.
- 30) Smolíková, K. (2010). Jak by měl vypadat zralý předškolák? *Informatorium*, 17(1), 12-15.
- 31) Straková, J., & Simonová, J. (2015). Výběr základní školy v ČR a faktory, které jej ovlivňují. *Sociologický časopis*, 51(4), 587-606.

- 32) STEM/MARK (2009). *Sociologický výzkum zaměřený na analýzu struktury postojů a očekávání veřejnosti k oblasti školství, výchovy a vzdělávání, část 2. Postoje rodičů a žáků ke vzdělávání*. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/postoje-a-nazory-verejnosti-skolstvi-a-vzdelavani>.
- 33) Svobodová, Z., & Simonová, J. (2013). *Přechod mezi preprimárním a primárním vzděláváním – koncepce projektu*. Praha: UK
- 34) Syslová, Z. (2016). *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer.
- 35) Šolcová, I. (2009). *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha: Grada.
- 36) Šulová, L., Et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Praha: Wolters Kluwer.
- 37) Tomášová, A. (2012). *Mateřskou školou ke školní připravenosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta.
- 38) *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, školský zákon*. (2004). Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Et al.	A kolektiv.
n	Celková četnost všech hodnot.
Apod.	A podobně.
MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
CNS	Centrální nervová soustava

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů

Graf 2: Místo bydliště respondentů

Graf 3: Věk respondentů

Graf 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Graf 5: Vstup dítěte do základní školy

Graf 6: Odklad školní docházky dítěte

Graf 7: Důvody odkladu školní docházky dítěte

Graf 8: Spolupráce MŠ s rodiči, na výběru ZŠ

Graf 9: Přístup rodičů k volbě základní školy

Graf 10: Upřednostňovaný typ ZŠ

Graf 11: Faktory podmiňující výběr základní školy

Graf 12: Osobní kritéria výběru základní školy

Graf 13: Vzdělávací kritéria výběru základní školy

Graf 14: Přístup rodičů k volbě Základní školy

Graf 15: Faktory podmiňující výběr základní školy

Graf 16: Spolupráce MŠ s rodiči, na výběru ZŠ

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Zpřehlednění faktografických údajů

Tabulka 2: Kategorie přípravy dítěte na vstup do základní školy ze strany rodičů

Tabulka 3: Informace k zápisu od MŠ

Tabulka 4: Fáze výběru ZŠ

Tabulka 5: Osobní kritéria výběru základní školy

Tabulka 6: Vzdělávací kritéria výběru základní školy

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení rodiče,

jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro moji bakalářskou práci. Dotazník se týká výběru základní školy pro Vaši dceru/Vašeho syna s cílem zjistit, které informace a jaká kritéria jsou pro Vás rozhodující při volbě vhodné základní školy.

Děkuji předem, za vaši pomoc a čas věnovaný vyplnění dotazníku,
Pěluhová Adéla

1. Pohlaví:
  - a) Žena
  - b) Muž

2. Věk:
  - a) 20-30 let
  - b) 30-40 let
  - c) 40 - a více let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:
  - a) ZŠ
  - b) SŠ s maturitou
  - c) SŠ bez maturity
  - d) VOŠ
  - e) VŠ

4. Žijete:
  - a) V městě
  - b) Ve vesnici

5. Řešili jste již v minulosti vstup vašeho dítěte do základní školy?
  - a) Ne, řeším poprvé.
  - b) Ano, řeším podruhé.
  - c) Ano, řeším potřetí.
  - d) Ano, řeším počtvrté.
  - e) Po páté a více.

6. Přemýšleli jste nad odkladem školní docházky vašeho dítěte?
  - a) Ano
  - b) Ne

7. Pokud ano, z jakého důvodu?
- a) PPP
  - b) Doporučení lékaře.
  - c) Doporučení učitelky MŠ.
  - d) Doporučení učitelky/e při zápisu.
8. Máte-li jiný důvod prosím uveďte:.....
9. Mělo už některé z vašich dětí odklad?
- a) Ano
  - b) Ne
10. Přípravujete své dítě na vstup do základní školy?
- a) Ano
  - b) Ne
11. Pokud ano, uveďte prosím jak:
.....
12. Máte informace o požadavcích k zápisu od MŠ, do které docházíte?
- a) Ano
  - b) Ne
13. Spolupracuje s vámi MŠ, na kterou docházíte na výběru vhodné ZŠ?
- a) Ano, dostávám letáky a propagační materiály.
  - b) Ano, dávají mi potřebné informace a doporučení o základních školách v okolí.
  - c) Ne, nedostávám žádné informace ani doporučení.
  - d) Ne, s MŠ výběr řešit nepotřebuji.
14. Považujete výběr ZŠ za důležitý?
- a) Ano, jedná se o budoucnost mého dítěte.
  - b) Ne, nepovažuji.
  - c) Nevím.
15. Máte již představu o vhodné základní škole pro vaše dítě?
- a) Ano, mám již vybranou konkrétní školu, o kterou mám zájem.
  - b) Ano, mám zhruba představu o vhodné základní škole pro své dítě.
  - c) Ne, přemýšlel/la jsem o tom.
  - d) Ne, nemám konkrétní představu.

16. Zakroužkujte typ Vámi upřednostňované základní školy:

- a) Státní (běžná)
- b) Soukromá
- c) Církevní
- e) Alternativní
- f) Domácí vzdělávání
- f) Nemám upřednostňovaný typ

g) Jiná:.....

17. Které zdroje informací na vás mají při výběru vhodné základní školy největší vliv?
(zvolte 3 možnosti)

- a) Internet (sociální sítě, média...).
- b) Zveřejněné dokumenty a informace (např. vyvěšené v prostorách MŠ).
- c) Příbuzní, známí.
- d) Osobní návštěva (např. den otevřených dveří).
- e) Docházka předchozího dítěte/děti do dané ZŠ.
- f) Mateřská škola, kterou mé dítě navštěvuje.
- g) Nezajímám se, je to mé rozhodnutí.
- h) Jiný zdroj (prosím uveďte):.....

18. Následující osobní kritéria ohodnoťte podle jejich významu při výběru vhodné základní školy, kde vyjadřuje: 1 – velmi významné, 2- významné, 3- středně významné, 4 - méně významné, 5- nevýznamné.

a) vzdálenost od bydliště/od zaměstnání	1 2 3 4 5
b) výše školného	1 2 3 4 5
c) provozní doba	1 2 3 4 5
d) materiální vybavení školy	1 2 3 4 5
e) možnost adaptačního procesu před vstupem dítěte do ZŠ	1 2 3 4 5
f) otevřená spolupráce školy s rodinou	1 2 3 4 5
g) provoz školní družiny, její prostory a vybavení	1 2 3 4 5

h) nabídka kroužků	1 2 3 4 5
ch) možnost stravování ve školní jídelně	1 2 3 4 5
i) způsob dopravy do základní školy	1 2 3 4 5

19. Následující vzdělávací kritéria ohodnoťte podle jejich významu při výběru vhodné základní školy, kde vyjadřuje:

1 – velmi významné, 2- významné, 3- středně významné, 4 - méně významné, 5- nevýznamné.

a) pověst školy	1 2 3 4 5
b) školní vzdělávací program	1 2 3 4 5
c) počet dětí ve třídě	1 2 3 4 5
d) vedení ZŠ	1 2 3 4 5
e) složení pedagogického sboru	1 2 3 4 5
f) výuka jazyků	1 2 3 4 5
g) přítomnost speciálního pedagoga nebo psychologa na škole	1 2 3 4 5
h) účast na soutěžích a pořádání různých akcí	1 2 3 4 5

20. Chtěli byste ještě něco zmínit?:

.....